

RENAȘTEREA

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE
A VADULUI, FELEACULUI, GEOAGIULUI ȘI CLUJULUI

Redacția și Administrația:
CLUJ, Str. Iuliu Maniu Nr. 31

APARE ODATĂ PE SAPTĂMÂNĂ
Abonament: 450 Lei la an

Redactor responsabil:
Protoiereu DUMITRU ANTAL

„FRĂȚIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ“

— GRANDIOASA ADUNARE DELA CLUJ —

Ziua de 5 Martie 1933 va rămânea însemnată în viața neamului nostru, ca una din cele mai strălucite afirmări religioase a sufletului său.

Sunt ani de zile de când nu s'a mai produs un eveniment istoric, atât de mare și de impresionant, prin proporțiile lui excepționale. A fost o retrăire a vremilor eroice de altă dată, când cărturari și popor, în frunte cu Arhieriei lor, își înfrățeau inimile, în flacăra sfintelor idealuri de luptă și de mântuire.

Prin revenirea fericită la această tradiție minunată, Ardealul își afirmă cu hotărîre credința nezgudnită, că sănătatea și fericirea Statului românesc nu e posibilă decât pe temelii religioase ale Bisericii noastre naționale.

Spiritualitatea ortodoxă trebuie să domine toate frământările vieții publice și particulare. Iată crezul salvator, mărturisit Țării întregi, în atmosfera de solemnitate biblică a neuitatului sobor național dela Cluj.

Importanța lui covârșitoare, ne îndeamnă la o dare de seamă amănuțită, pe care o facem în rândurile ce urmează.

Urzirea Asociației.

Sunt ani de zile, de când în Biserica noastră se discută cu pasiune problema concentrării mirenilor într'o mare organizație religioasă, menită să fie izvorul învierii sufletesti a intelectualității românești și prin ea a consolidării *ortodoxiei*, ca temelie de renaștere morală a Statului național întregit.

Dificultățile enorme, prin cari trece Țara, au accentuat tot mai puternic gândul salvator al revenirii la *Hristos*, a cărui lumină dumnezească a îndrumat totdeauna neamul nostru în ceasurile grele ale vieții sale istorice.

Se aștepta deci, cu înfrigurare, *fapta* care să miște sufletele și să le pornească, într'o închegare solidă, spre larga mișcare de renaștere religioasă a neamului românesc. Ea a venit, generoasă și hotărîită, din capitala Ardealului.

În seara zilei Sf. ierarh Nicolae din 1932, 15 cărturari ai Bisericii ortodoxe, erau în-

vitați la reședința episcopoească, unde Prea Sfințitul Episcop *Nicolae Ivan* le împărtăși, în cuvinte impresionante, planul măreț al organizării unei vaste asociații a intelectualității ortodoxe.

Ne-am dat seama îndată, că o asemenea operă mare poate avea siguri sorți de izbândă, de îndată ce este concepută de Ierarhul, pe care Biserica îl cunoaște ca o sinteză neîntrecută a *creațiunilor* de proporții mari și durabile.

Idea fu aprobată cu însuflețire, stabilindu-se, în deplin acord, liniile acțiunii pregătitoare, care avea să ducă la constituirea asociației.

Cel dintâi act a fost o ședință confidențială la reședința episcopoească, prezidată de P. S. Sa Episcop Nicolae Ivan în ziua de 14 Decembrie 1932, la care fuseseră invitați domnii: Sextil Pușcariu, Ioan Lupaș, Gh. Bogdan-Duică, Alexandru Lăpedatu, prot. Sebastian Stanca, prot. Vasile Sava,

I. Mateiu, Victor Stanciu, Silviu Dragomir, Dr. Emil Țeposu, Nicolae Bogdan, Dr. I. Goia, V. Moldovan, Dr. Marius Sturza, Ionel Comșa, Al. Dragomir, Seb. Bornemisa, Oct. Sglimbea, Dr. Const. Stanca, Gh. Stănescu, Dr. Dom. Stanca, Ion Oțoiu, Ion Zeicu, Eugen Beșa, Zaharie Bârsan, Petru Meteș, V. Petrașcu, Dr. V. Stănilă, Marțian Negrea, Laurian Gherman, Ionel Crișan, Dr. N. Cărpinișan, I. Orăștian, Adrian Iacob, Petru Vlad, Dr. I. Sperchez, Dr. A. Gociman ziarist. Prea Sfințitul Episcop aduce la cunoștința celor de față planul înființării unei asociații ortodoxe a mirenilor din Mitropolia Ardealului.

După discuții serioase ideea este adoptată și se dă citire de către prot. D. Antal, proiectului de *Chemare*. Cu unele modificări ea este adoptată.

Adunarea hotărăște să se institue un *comitet de inițiativă*, care să ia asupra sa lucrările pregătitoare, compus din: Sextil Pușcariu, președinte, I. Lupaș, Gh. Bogdan-Duică, Gh. Sion, I. Popescu-Voitești, Silviu Dragomir, I. Cătuneanu, Victor Stanciu, V. Păpilian, Nicolae Bogdan, Petru Meteș, Sabin Cioran, Gh. Stănescu și I. Mateiu. Tot în ședința aceasta s'a prezentat și proiectul de *Statute*. S'a desemnat o comisie restrânsă în persoanele dd.: I. Lupaș, P. Meteș, Sabin Cioran și I. Mateiu, care să-l examineze, urmând să fie trimis tuturor Eparhiilor pentru observațiuni eventuale.

Se hotărăște în acelaș timp, ca *Chemarea* să fie împărtășită celor 5 Episcopii, cu invitația de a lua act de ea și de a o aduce la cunoștința intelectualilor pentru aderare.

Prea Sfințiii Ierarhi au salutat cu deosebită bucurie acțiunea dela Cluj, făcând propagandă întinsă prin organele bisericești și strângând sute de adeziuni.

Astfel comitetul de inițiativă a putut constata cu rară satisfacție în ședința sa dela 4 Ianuarie 1933, că mișcarea a trezit un răsunset neașteptat în toate colțurile Mitropoliei ardelen. De aceea s'a hotărât să dea forma definitivă *Chemării* și în ziua de 14 Ianuarie 1933, ea s'a publicat simultan în toate organele Eparhiilor, cum și în cele mai de seamă ziare și reviste bisericești, acoperită de semnăturile a peste 300 de intelectuali.

Impresia ce a produs-o în opinia publică acest act istoric, a fost din cele mai profunde.

Lucrările în vederea Adunării de constituire.

Pentru a răspunde așteptărilor insufletețite, ce se desemnau pretutindeni față de adunarea constitutivă, comitetul de inițiativă a fixat-o pe *Duminica ortodoxiei* din 5 Martie, ea reprezentând un simbol fericit pentru asociația ce avea să ia ființă.

S'a început o vie corespondență între Cluj și celelalte centre eparhiale, pentru înscrierea prealabilă de membri, pentru popularizarea mișcării și pentru o participare cât mai numeroasă la adunarea de constituire.

Sprijinul plin de înțelegere acordat de Eparhii, a înlesnit comitetului inițiator luarea tuturor măsurilor cerute de pregătirea serioasă și impunătoare a zilei de 5 Martie. În câteva ședințe, ținute la 13 Febr., 20 Febr., 1 Martie și 4 Martie s'au examinat de aproape toate chestiunile, s'a dat redacția definitivă Statutelor, după ce ele, trecuseră prin revizuirea comisiei restrânsă în ședințele din 18 și 25 Ianuarie, fiind onorate aproape toate sugestiunile venite dela Eparhii. S'a stabilit cu atențiune ordinea de zi a adunării, fixând programul în așa fel, încât el să poată fi epuizat într'o singură zi cu maximum de beneficii sufletești.

În vederea primirii participanților și a găzduirii lor, s'a instituit un *comitet de primire*, compus din: D. D. Roșca, conferențiar universitar, ca președinte, având ca membrii pe Gh. Stănescu, I. Moga, Dr. Nic. Cărpinișan, Ing. Radu Comșa, Radu Paul, V. Goia, N. Iacob, Dr. Sperchez, Gh. Vlad, R. Ivan, I. Stroia, Tr. Putici, Pavel Dabu și N. Roman. Comitetul acesta avea un *birou de informații* în gara Cluj, servind toate lămuririle și împărțind participanților insigne, biletele, legitimațiile de C. F., și tipăriturile pregătite de către comitetul de inițiativă.

Programul prevedea și o mare *procesiune* dela cele două biserici la Teatrul Național, în frunte cu Ierarhii, menită să exteriorizeze în ochii străinilor, puterea ortodoxiei naționale. Ploaia a împiedecat realizarea ei. De sigur că lucrările pregătitoare

au cerut multe sacrificii și încordări; câțiva devotați ai cauzei, printre cari în deosebi prot. D. Antal, n'au cruțat nici o oboseală. Dacă toate lucrările s'au făcut într'un spirit de ordine, de înțelegere și de voioșie, meritul revine mai presus de toți P. S. Episcop *Nicolae Ivan*, care a dovedit și de astădată, că este un neîntrecut organizator, un generos stimulator de inițiative și un admirabil exemplu de muncă. Nimic, n'a scăpat experienții sale îndelungate, așa încât praznicul așteptat avea să se desfășoare într'o solemnitate de precizie matematică.

O ultimă întrevvedere a comitetului de inițiativă cu Ierarhii prezenți, în *preseara* adunării, a definitivat amănuntele *ordinei de zi*.

Sosirea oaspeților.

Sosirea oaspeților din toate orașele Transilvaniei, a început încă de Vineri seara, continuând Sâmbătă toată ziua, îndeosebi seara și apoi Duminecă dimineața.

Sâmbătă la amiază cu acceleratul de Oradea a sosit P. Sf. Sa Episcopul Roman *Ciorogariu*, însoțit de P. Sf. Sa Arhiepiscopul *Andrei Mager* și Î. P. C. Sa Arhimandritul *Lăzărescu*, fiind întâmpinați de către un delegat al episcopiei și numeroși credincioși.

Cu acceleratul de seara a sosit Î. P. Sf. Sa Patriarhul *Miron Cristea*, însoțit de P. Sf. Sa Arhiepiscopul *Tit Simezea* și doi diaconi. Cu acelaș tren a sosit și Î. P. Sf. Sa Mitropolitul *Nicolae Bălan*, însoțit de P. Sf. Sa Arhiepiscopul *Vasile Stan*, consilierii eparhiali *Dr. Gh. Proca*, *Virgil Nistor* și diaconul *I. Dinu*.

La sosire au fost întâmpinați de un mare număr de credincioși. În sala de recepție dl profesor *I. Lupaș* i-a binevențat, prin o scurtă cuvântare. Au răspuns Î. P. P. S. S. L. L. accentuând însemnătatea sărbătorii de a doua zi.

Tot cu acest tren au sosit mulți delegați din Sibiu, Brașov, Sighișoara, Mediaș, din părțile Oradiei, Deva, Sf. Gheorghe, Oradea, Sătmăre, Carei, Arad, Timișoara, Caransebeș, Bistrița, etc.

Duminecă au sosit mulți din părțile Dejului, Gherla, Turda, Huedin și din satele din jurul Clujului.

Serviciile divine.

Într'o așa de mare sărbătoare a ortodoxiei, serviciilor divine li s'a dat în pro-

gram un loc de frunte, după vechile creștinești obiceiuri.

Sâmbătă seara în amândouă bisericile s'a servit slujba privegherii cu litie. În biserica veche a servit Î. P. C. Sa Arhimandritul *Policarp Morușca*, care a și predicat, ajutat de prot. *Seb. Stanca*, *Laur. Curea* și *N. Vasiu*, diacon *V. Bogdan*. La serviciu au asistat și P. P. S. S. L. L. Episcopii *Dr. Ioan Stroia* și *Dr. Grigore Comșa*.

În biserica cea nouă a servit și predicat Î. P. C. Sa Arhimandritul *Dr. Vasile Lazarescu*, ajutat de prot. *A. Ludu*, pr. *I. Cociuban* și archidiacon *Dr. I. Vască*. Au asistat P. P. S. S. L. L. Episcopul *Roman Ciorogariu* și Arhiepiscopul *Andrei Mager*.

Răspunsurile în parte au fost date de corul mixt al Academiei teologice sub conducerea prof. *Dr. V. Petrașcu*.

Duminecă dimineața în biserica cea veche a săvârșit Sf. Liturghie P. Sf. Sa Arhiepiscopul *Dr. Vasile Stan*, asistat de archimandritul *Policarp Morușca*, prot. *Sebastian Stanca*, *Laur. Curea*, *D. Săcărea*, *N. Vasiu*, diaconii *I. Dinu* și *V. Bogdan*. Răspunsurile au fost date de corul bisericii sub conducerea dlui prof. *Ursu*. La sfârșit P. S. S. a rostit o frumoasă cuvântare despre ortodoxie. La slujbă au luat parte Î. P. S. Sa Mitropolitul *Nicolae* și P. P. S. S. L. L. Episcopii *Ioan al Armatei* și *Grigore al Aradului*.

În biserica cea nouă a predicat și liturghisit P. Sf. Sa Arhiepiscopul *Andrei Mager*, asistat de archimandritul *V. Lazarescu*, prot. *A. Ludu*, *Alex. Baba*, pr. *Borza-Carei* și *I. Cociuban*, archidiacon *Dr. I. Vască* și doi diaconi dela Patriarhie. Răspunsurile le-a dat corul mixt al Catedralei sub conducerea dlui prof. *A. Bena*. La slujbă a participat Î. P. Sf. Sa Patriarhul *Miron* și P. P. S. S. L. L. Episcopii *Roman* și *Nicolae*.

Adunarea la Teatrul Național.

După terminarea serviciilor religioase în cele două biserici, sala Teatrului Național, în mai puțin de un sfert de oră a fost arhiplină. Tot locșorul care a fost posibil a fost ocupat, stând în picioare tot atâția câți și pe scaune. Un număr însemnat au rămas afară ne mai putând intra.

La ora 10 și $\frac{1}{2}$ într'o liniște ca de biserică s'a ridicat cortina, făcând pe cei a-

proape două mii de spectatori să rămână fermecați și adânc impresionati de frumusețea neuitată a tabloului viu de pe scenă.

La o masă largă pe scaune arhieresti stăteau pe cap cu impunătoarele camilafce I. I. și P. P. S. S. L. L. Patriarhul Miron Cristea având de-a dreapta pe Mitropolitul Nicolae Bălan și Episcopul Nicolae Ivan, iar de-a stânga pe Episcopii Roman Ciorgariu și Grigore Comșa. În spatele lor P. P. S. S. L. L. Episcopul Ioan Stroia al Armatei, Arhiepiscopul Andrei Mager, Vasile Stan, Titu Simedrea, P. P. C. C. L. L. Arhimandritii Iuliu Scriban, Vasile Lăzărescu și Policarp Morușca, apoi prot. Ciuhandu, Seb. Stanca, Gh. Proca, V. Nistor și membrii comitetului de inițiativă. În spatele lor un grup de studenți cu steagul lor. De-a dreapta mesei prezidențiale erau membrii biroului adunării: prof. I. Lupaș, președinte, I. Mateiu, secretar general, G. Bogdan-Duică, vice președinte, Gh. Stănescu și V. Vlaicu, secretari de ședință. La stânga scenei masa ziariștilor cu reprezentanții principalelor ziare din capitală.

Întreg acest tablou măreț, puternic luminat, era încadrat de un bogat decor teatral cu icoane bizantine, imprimându-i o atmosferă de solemnitate religioasă, care s'a revărsat dintr'odată în întreagă sala, care abia după câteva momente a izbucnit în nesfârșite aplauze.

Drept introducere ca o rugăciune, corul mixt al Academiei Teologice sub conducerea dlui prof. Dr. V. Petrașcu, din balconul teatrului a cântat imnul religios „Tot pământul să se închine Ție“, potențând atmosfera religioasă, toți ascultând în picioare.

Cuvântarea Prea Sf. Sale Episcopului Nicolae Ivan.

Adunarea este deschisă de către P. S. Sa Episcopul Nicolae Ivan, rostind următoarea cuvântare:

*Înalt Prea Sfințite,
Prea Sfințiți Frați Episcopi și Arhiepiscopi,
Onorată Adunare generală!*

Mare și nespusă este bucuria mea, de a putea saluta astăzi, aceasta strălucită adunare generală, a românilor ortodocși din Metropolia de dincoace de Carpați.

Bucuria aceasta este cu atât mai mare, când îmi reamintesc, că praznicul zilei de azi se desfășoară

pe pământul istoric al Eparhiei Vadului, sfințit prin jertfele pentru creștinătate și neam aduse de nemuritorii Voivozi Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. Devotați cu tot sufletul nostru tradițiilor sfinte, moștenite dela ei, ne-am întrunit astăzi aici în număr impresionant, pentru de a afirma din nou, în forțe trainice hotărârea noastră, de a fi acum și totdeauna luptători entuziaști ai ortodoxiei românești.

Și dacă în hotărârea aceasta trăește instinctul istoric al continuității noastre religioase, care nu ne îngăduie să renegăm cel mai scump patrimoniu sufleteș al generațiilor apuse, apoi nu e mai puțin adevărat, că ceea ce ne împinge la o luptă nouă sub semnul Crucii, sunt primejd.ile reale ce-și flutură aripile negre, peste pământul statului național întregit.

Din cele dintâi clipe ale înfăptuirii unității naționale, dușmanii interni și externi s'au așezat la pândă, spre a sdruncina prin acțiuni ascunse sau fățișe patria scumpă, pe care neamul nostru isbuti să o realizeze după veacuri de suferințe și sângerrări fără nume.

Evenimentele triste, dar mult grăitoare din zilele din urmă ni-au dovedit tuturor, că în jurul nostru roesc vrăjmășii neînblânzite, conspirații întunecate și la răspântii fulgeră disordinea comunistă.

Țara este serios amenințată, o vom lăsa să se dărîme?

Nu — nici odată nu!!

Bărbații noștri de stat, cari au răspunderea conducerii, am văzut cu satisfacție, că sunt la postul lor de veghe.

Dar ei vor, și înțeleg să se bizue pe întreaga conștiință națională a Țării, pe sprijinul cald și patriotic al tuturor românilor.

Biserica noastră este cea dintâi care deplin conțopită cu viața și idealurile statului, solicită cinstea de a contribui prin forțele ei numerice și morale la împlinirea marilor porunci dictate de gravitatea ceasului de față.

Biserica la rândul ei are convingerea, că enormele dificultăți pot fi stăpânite și biruite de acea energie minunată a sufletului omeneșc, care este credința religioasă.

Trecutul cu învățămintele lui, prezentul cu durerile lui, ne deschide ochii să înțelegem că cele mai perfecte și îndrăznețe formule omenești sunt neputincioase, dacă Societatea este lipsită de rezonanța suflătoare a credinței, ce mută și munții din loc.

Credința însă, nu este o creațiune omenească, ci un dar neprețuit al cerului, adus pe pământ prin Iisus Mântuitorul lumii. „Fără mine nu puteți face nimic“, spunea El într'o zi ucenicilor săi.

Și câte state nu s'au prăbușit fără urmă, în cursul veacurilor, ca să vedem în schimb supraviețuind victorioasă și tot mai puternică împărăția Lui, concretizată în instituția divină a bisericii.

Eu, — biserica, n'a conceput acțiune omenească, fără a se inspira din izvoarele eterne ale doctrinei Dumnezeștii.

De aceea zicem și astăzi „Mântuirea din su-

ferințele de astăzi, nu este cu puțință decât prin Hristos, iar Hristos trăește în lume prin biserica Lui.

A întări aceasta biserică, înseamnă a întări statul pe temelii pusă de Mântuitorul lumii. — Credința ortodoxă însă este suprema soluție spirituală, ce poate aduce vindecare durerilor, de cari pătimește astăzi neamul românesc.

Hristos în familie, și în largul vieții publice, — este solia închegării noastre naționale.

Să ne apropiem deci de altare, în umilință și rugăciune, să ne împărtășim cât mai des cu trupul și sângele Domnului, să odăncim Sfânta Scriptură, de unde să învățăm, iubirea, adevărul și dreptatea, numai acestea ne vor da suflet nou prin care să înținem Țara inimilor noastre.

Să ne facem ostași ai lui Iisus, ca să putem deveni restauratorii morali ai vieții noastre naționale.

Intellectualitatea Mitropoliei noastre, în frunte cu cărturarii dela Cluj, a dat semnalul mobilizării sufletești, ca aici să dea viață organizației puternice, sortită să contribuie la biruința ortodoxiei pentru mântuirea Statului.

Ce gând înălțător și sfânt.

El vine ca o întrupare a îndemnului biblic, pus în graiul apostolului Petru: „Și voi înșivă clădiți-vă, ca niște pietrii vii, în casa duhovnicească, ca să aduceți jertfe spirituale plăcute lui Dumnezeu prin Hristos Iisus“. (I. Petru 2. 5).

Casă duhovnicească vrem să clădim astăzi, nu din pietrii fără glas, ci din suflete încălzite pentru credința noastră, ca să urmăm pilda acelor eroi și mucenici, cari fac pentru toate timpurile mândria bisericii ortodoxe din Ardeal.

Aceasta mare hotărâre o luăm în anul, când creștinătatea prăznuiește 1900 de ani, dela strălucita înviere și înălțare a Domnului.

Puterea Duhului sfânt, care a plăt看 atunci peste Apostoli să se coboare și aici în mijlocul nostru, întărindu-ne pașii spre o viață creștină.

Din partea mea ca Episcop al locului, simt cea mai mare fericire sufletească în aceasta zi istorică, în fața acțiunii de mâne, pentru refacerea spirituală a neamului nostru.

Încheiu plin de încredere cu cuvintele Mântuitorului: „Îndrăzniți, eu am biruit lumea“.

Implor binecuvântarea lui Dumnezeu, asupra lucrărilor noastre. (Aplauze prelungite).

Cuvântul de deschidere

al dlui prof. univ. Ion Lupaș.

Dl prof. Nicolae Bogdan, în numele comitetului de inițiativă, propune felul în care să se constituie biroul adunării. Propunerea se aprobă și dl prof. Lupaș, proclamat președinte al adunării, în aplauze ocupă locul prezidențial rostind următoarea cuvântare:

Prea Fericite Părinte Patriarh,
Inalt P. Sfinte și Prea Sfințiți Ierarhi,
Onorată Adunare!

Salut în numele întregii Adunări prezența Înalt P. Sf. noștri îndrumători și părinți duhovnicești,

mulțumindu-le cu profundă recunoștință, că în vârtejul feluritelor dificultăți, de cari suntem bătutii prin criza timpului de față, nu au pregetat a călători la Cluj, spre a contribui cu sfaturile lor izvorâte din prisosința inimilor părintești, la reușita deplină a acestei Adunări (aplauze puternice). Mulțumesc de-asemena tuturor participanților, cari au alergat, cu acest prilej, din apropiere sau din depărtare la obșteasca întrăfire în numele Domnului și sub pavăza Evangheliei mântuitoare (aplauze).

Întrunirea de azi a intelectualilor mireni, determinată de scopul intensificării vieții sufletești prin harul credinței în Evanghelia lui Christos, ne chiamă în memorie un precedent îndepărtat, care a avut loc tot aici în Cluj.

În documente oficiale din jumătatea a doua a secolului XVI. ni s'a păstrat amintirea unui sinod convocat în iarna anului 1570, la Cluj, de către episcopul ardelean de atunci Pavel din Turdaș, care îndemna pe toți preoții de sub ascultarea sa a nu lipsi dela sinodul cu înfățișare de congres biblic, sfătuindu-i să vie cu bani de acasă, ca să-și poată cumpăra cărțile românești apărute până atunci, anume *Psaltirea* și *Liturgia*...

Încercarea de răspândire a cărții românești din cetatea Clujului are deci o respectabilă vechime de peste trei secole și jumătate, în trecutul acestui oraș. Păcat că vitregia trecutului a zădărnicit continuitatea necesară pentru întemeierea unei tradiții culturale victorioasă peste toate greutățile vremii!

Felul întrunirii de azi, deși izvoarește dintr'un gând creștinesc asemănător, se deosebește totuși de acela al congresului biblic dela 1570. Atunci s'au întrunit la Cluj numai preoții convocați de vlădica Pavel, spre a discuta împreună chestiuni privitoare la tălmăcirea Scripturilor Sfinte. Azi au alergat însă spre acest important centru de viață religioasă și culturală intelectualii mireni însuflețiți de dorința ferbinte de-a întemeia un nou așezământ religios, în cadrele căruia să poată deveni, toți membrii împreună și fiecare în parte, sprijinitori cu cuvântul și cu fapta, cu credința și cu jertfa cea fără prihană, ai sfințelor scopuri urmărite de biserica noastră dreptmăritoare. (Aplauze).

Cred că nu greșim descoperind în taină sufletelor D.-V. convingerea intimă care începe să străbată din zi în zi mai mult în obșteasca opinie, că problema educației sufletești a mulțimilor nu e o simplă chestie popească sau vlădicească, după cum nici cea școlară nu este numai o chestie dascălească, nici cele de ordin igienic și sanitar nu formează atribuția exclusivă a medicilor, nici cele judecătorești pe aceea a magistraților și advocaților, ci toate laolaltă intră în sfera preocupărilor permanente ale societății contemporane, reclamând o soliditate continuă, atentă și persistentă, din partea tuturor elementelor ei componente. (Aplauze).

Dintre toate aceste probleme cea mai importantă este, fără îndoială, aceea a educației sufletești, fiindcă rezolvarea ei determină în bună parte întreagă desfășurarea vieții unui popor.

În zilele noastre de criză cumplită lumea se întreabă îngrijorată, ce se va întâmpla, când toate

bogățiile ei materiale vor fi istovite, dar nu se prea lasă chinuită de întrebarea, în ce prăpastie va cădea omenirea, când vor seca toate izvoarele bogățiilor ei sufletești? Perspectiva aceasta din urmă este prea întunecată. De amenințarea ei nu ne vom înspăimânta însă câtă vreme vom ști înțelege și urma cuvântul Mântuitorului: Marto, Marto, te silești și spre multe te trudești, ci un lucru trebuie.

În speranța că noul așezământ al *Frăției ortodoxe Române* nu va întârzia a-și dovedi utilitatea mai ales pentru sporirea acestui „un lucru” trebuitor mai presus de toate necesitățile vremelnice, declar Adunarea deschisă. (Aplause prelungite).

Dl Dr. P. Meteș, dă citire telegramei adresată M. Sale Regelui:

Maiestății Sale Regelui Carol

București

Intellectualii mireni din mitropolia Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului, întruniți la Cluj în adunarea generală de constituire a societății Frăția Ortodoxă Română, aduc celui dintâi Rege ortodox al României, simbolului și garanției unității noastre naționale, omagiile neclintitului lor devotament și a hotărârii de luptă în serviciul Tronului și Altarului străbun al Patriei întregite.

Președintele adunării:

Prof. ION LUPAȘ

Întreaga adunare aclamă în picioare.

Dsa citește și telegrama adresată dlui Ministru D. Gusti:

Dlui Dimitrie Gusti, ministrul cultelor

București.

Dela adunarea de constituire a societății Frăția Ortodoxă Română vă rugăm să primiți încredințarea distinsei considerațiuni și asigurarea străduinței noastre de colaborare armonică cu toate societățile culturale din cuprinsul țării.

Președintele adunării:

Prof. ION LUPAȘ

Președintele dl prof. I. Lupaș propune și adunarea proclamă, aplaudând îndelung, ca președinți de onoare pe Î. Î. P. P. S. S. L. L. Patriarhul Miron, Mitropolitul Nicolae, pe P. P. S. S. L. L. Episcopii Roman, Nicolae, Grigore și Ioan al Armatei.

Cuvântarea Î. P. S. S. Miron Cristea, Patriarhul României.

Î. P. Sf. Sa Patriarhul Miron rostește următoarea cuvântare, plină de înțelepte cuvinte:

Înalt Prea Sfințiți Ierarhi,

Prea cucernici preoți și iubiți credincioși,

Dumineca ortodoxiei este o sărbătoare, instituită de biserică, pentru a prăznuți biruința cultului icoanelor sfinte în contra celor ce au luptat cu toate mijloacele pentru scoaterea lor din uzul nostru ritual, precum și din casele credincioșilor nevoind a recunoaște, că icoanele sunt cele mai intuitive mijloace întru a ne reaminti mărețele pilde de învățatură creștină de fapte strălucite și neasemănate jertfe pentru idealul creștin, ale acelor persoane sfinte, pe cari le reprezintă în chip văzut. Dar Dumineca „ortodoxiei” ne impune nouă tuturor și o îndatorire mult mai generală, anume: de a ne încorda toate puterile, ca nu numai cultul Sf. icoane, ci nici o „iotă sau o cirtă” să se piardă din întreg cuprinsul credinței noastre dreptmăritoare, așa cum o mărturisește biserica ortodoxă și precum am moștenit-o noi dela înaintașii, cari ne-au apărat-o în cursul veacurilor cu mari și grele jertfe, și ne-au păstrat-o în toată curățenia ei originală, apostolică, ca pe cea mai scumpă comoară a sufletului nostru și a vieții poporului nostru, care a dat nenumărate pilde în trecut, că o și iubește mai mult decât înseși viața sa.

Întru îndeplinirea acestei îndatoriri biserica și organele ei întâmpină și azi mari greutăți, ba prospectele din viitor amenință a deveni tot mai întunecate. Viforul curentelor atee și necreștine usucă în multe suflete floarea credinței de odinioară.

Chiar în vecinătatea noastră am văzut reînviind cu toată furia cruzimile prigoanelor contra creștinilor, ca și în primele veacuri ale erei creștine. Dar nu numai în jurul nostru, ci — durere — chiar și în țara noastră, se ivesc tot mai des semnificative simptome de asemenea anarhice porniri, cu scopul îndoit de a surpa biserica lui Hristos și de-a distruge ordinea de stat, întronând tirania plină de cruzimi în locul orânduieților democratice, ce evoluiază tocmai în direcția de-a face dreptate tuturor și de a armoniza interesele diferitelor clase sociale, cari în mod firesc alcătuiesc o țară și un neam, ca flecare după aptitudini și muncă — să-și asigure un trai mulțumit.

De altă parte secte, — în aparență creștine — conduse de agenți străini de neam și lege, sau de Români căzuți în pățangenișul lor, încearcă a atinge unitatea de credință, deci unitatea sufletească a poporului român, unitate creiată tocmai de slujitorii bisericii noastre, căutând a exploata neînțelegerile, ce se ivesc uneori în sânul fiilor aceleiași corporații bisericesti și slăbind prin aderenții lor temelia probată a existenței neamului, apărarea, ocrotirea, sprijinirea și promovarea lor.

Toate aceste rele trebuie să ne umple de îngrijorare.

În fața acestor primejdii toți fiii buni ai bisericii noastre trebuie să fie vigilenți asupra trebuințelor vitale ale bisericii lor, să se încurajeze unii pe alții, să se sfătuiască asupra mijloacelor de alimentare a iubirii către biserica ortodoxă și așezămintele ei, de practicare a învățăturilor ei divine, de întărire a conștiinței ortodoxe, ca să devie cât

mai lucrativă, și de intensificare a forțelor, cari să ușureze bisericii, plinirea greii și îndoiței sale misiuni în vârtejul atâtor valuri protivnice, educând poporul în sens religios și îndreptându-l pe calea virtuților creștine, din cari în mod firesc izvoresc și virtuțile cetățenești,

În scopul acesta strângerea rândurilor este o necesitate imperativă; iar înfrățirea credincioșilor bisericii noastre în gândul lăudabil de a stărui „pentru afirmarea principiului creștin ca temelie a vieții noastre de toate zilele” — fie publice sau private — însemnează a da bisericii noi forțe sufletești în vastul ei câmp de muncă evanghelică. Astfel biserica va deveni un organism tot mai viu, activ în toate membrele sale constitutive, căci mulțimea fiilor credincioși formează sub conducerea clerului și a ierarhiei din fruntea sa — biserica Domnului, biserica cea vie, după cuvântul și al apostolului Pavel (I. Cor. III. 16) „voi sunteți biserica lui Dumnezeu și duhul lui Dumnezeu sălășluște întru voi”.

Am dat și eu înainte cu vre-o 4 ani la Sf. Sinod ideea organizării întregii noastre intelectualități ortodoxe de ambele sexe în o mare „Ligă creștină”. Deci mă bucur acum, că tocmai intelectualitatea din Ardeal, în frunte cu fruntașii noștri mireni din această Capitală, au luat cu binecuvântarea ierarhilor lor, inițiativa de-a face începutul.

Văd ceva foarte firesc în aceasta inițiativă, deoarece biserica ortodoxă română nicăeri n'a suferit în cursul veacurilor trecute mai multe strămătorări, persecuții și nedreptăți, ca tocmai în aceste părți ale Românismului, și deci tocmai intelectualii de aci trebuie să fie — și sunt — mai convinși de necesitatea unei asemenea organizări. De altă parte fruntașii mireni din Ardeal și Banat încă n'au uitat, ce rol important a avut clerul și biserica, ajutată de mireni ei, pentru ambele mântuiri ale poporului român; și aceștia sunt deci mai pătrunși de rostul însemnat și nelocuibil al acestei biserici și pentru viitorul poporului nostru.

Sunt plăcut atins de faptul, că glasul de chemare al fruntașilor mireni de aici, aprobat și binecuvântat de ierarhii săi, a produs un răsunet puternic pretutindenea din Carpați până la Tisa și la Dunăre, alergând în așa mare număr cu drag, chiar și în vreme de iarnă, la aceasta grandioasă manifestare creștinească și frățească, spre a pune temelie „Frăției Românilor ortodocși din Ardeal și Bana.” (în scopul de a activa pentru aplicarea învățăturilor evanghelice în viața de toate zilele, de a le apăra de curente protivnice, cari ne năpădesc din atâtea părți și de a promova interesele bisericii ortodoxe, atât de indisolubil legată de toate fibrele vieții poporului român și de toată munca lui și de rezultatele ei de pe toate țărmurile).

Și cum intelectualii din aceste părți au întreținut și în trecut cele mai intime legături cu poporul dela țară, fiind aproape toți descendenți din țărani, — nu mă îndoiesc, că activitatea creștină a acestei „Frății de intelectuali” va prinde rădăcini adânci și în masele largi ale păturilor poporului, va pregăti și cultiva terenul pentru a produce din

belșug roadele binecuvântate ale unei vieți creștine pline de iubire pentru tot ce-i nobil și de folos. Neamul și țara vor profita pe urmă acestei munci de superioară înțelegere a rosturilor vieții,

Binecuvântez și eu temelie acestei „Frății a Românilor ortodocși”, scopul ei creștinesc și atât de lăudabil, dorindu-i cele mai bune succese, ca pilda acestei Asociații să deștepte conștiința ortodoxă a intelectualilor din toată țara și patriarhia română, încât nu peste multă vreme „Frăția Ardeleană” să se generalizeze și să devie „Frăția Românilor ortodocși” din întreaga țară și de pretutindenea.

De încheiere rog pe Atotînțeleptul Dumnezeu cu cuvintele Psalmistului (43, 3) „Trimite Doamne lumină Ta și adevărul Tău, ca să ne conducă și prin toate faptele noastre să-Ți putem sluji Ție, acum și pururea.” — Amin. (Aplauze prelungite).

Cuvântarea Î. P. S. S. Mitropolitului Nicolae Bălan.

Î. P. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae, ceștește magistrala Sa cuvântare, deseori întreruptă cu aplauze și aprobări:

Ideea care ne-a întrunit în această adunare era de mult o dorință generală a sufletelor noastre. Felicit comitetul de inițiativă pentru că a avut fericita inspirație de a-i da la vreme cuvânt, pe care trimițându-l dela om la om în tot cuprinsul mitropoliei noastre ardelene, ne-a chemat să facem, în chiar Duminăca Ortodoxiei, această demnă și impunătoare afirmare a conștiinții noastre de creștini ortodocși. Ierarhi, preoțime și poporul credincios din toate straturile — ziua de astăzi, cu grija și cu povara ei, ne găsește din nou în indisolubila comunitate sufletească, cum totdeauna am fost, pe temelie nebiruită a credinții și în jurul altarului bisericii noastre strămoșești. Și în clipa aceasta par'că simțim cu toții cum din împărăția dreptilor se desprinde gândul și duhul ocrotitor al mitropolitului Andrei și sălășluindu-se între noi și deslușindu-ne vrerea sufletelor, întors către Stăpânul ceresc, îi zice: Aceștia sunt biserica cea vie a Ta, Hristoase Dumnezeule, care cutremurându-se de misterul izbăvitoareii Tale iubiri răstăginită pe Golgota, a stat în răscrucea patimilor și a suferințelor sute de ani, dar Tu le-ai hărăzit să vadă lumina Învierii și a Libertății — și acum, ca odinioară apostolii Tăi strânși în „casa cea de sus”, așteaptă o nouă revărsare de Duh Sfânt pe care să cobori peste ei și prin ei peste Țara Făgăduinții pe care le-ai dat-o lor.

Onorată adunare și iubii mei fii sufletești,

Și numai faptul întrunirii noastre de astăzi constituie o mărturisire de credință. Crezul nostru pornește din luminile creștinismului ortodox și se îndreaptă către nevoile și frământările vieții noastre prezente. N'am venit aici să cerem protecția unor interese egoiste. Nu! Și de astădată, ca întotdeauna, biserica noastră, prin așezămintele, prin

slujitorii și prin poporul ei reprezintă cele mai superioare interese și aspirațiuni ale sufletului românesc. Declar răspicat și în azul tuturoră că *noi nu suntem clericali* și n'am venit să ocrotim asemenea tendințe, fiindcă nu le avem în sufletele noastre și caracterul nostru le refuză categoric. Clericalismul este o noțiune politică importată din Apus, unde biserica în evul mediu a urmărit tendințe de supremație asupra puterii civile, iar preoțimea s'a constituit în clasă privilegiată, cu scopuri de dominațiune, alături de aristocrație. Când pe urmă statul modern a început a se trezi la conștiința drepturilor sale și privilegiile de clasă au fost rând pe rând desființate, atunci preoțimea de acolo a intrat în luptă prin mijloace și organizațiuni politice, ca să-și apere situațiunea privilegiată, ce o deținea. Acolo au existat, prin urmare, antecedente istorice cari au dat naștere clericalismului.

Dar noi ce privilegii să apărăm? Nu este o crudă ironie a vorbi de privilegii mai ales aici în Ardeal? Dar n'a stat biserica noastră și slujitorii ei veacuri dearândul alături de țăranul iobag? Și n'a izbit înaintea tuturoră pe ierarhii și pe preoții noștri, mânia brutală a celor ce voiau să ne desființeze neamul? Acesta este singurul, dar marele și gloriosul nostru privilegiu moral: de a fi suferit în rând cu poporul pe care l-am păstorit, făcându-ne una cu durerile lui!

Și atunci de ce să fim clericali? Ca să ne ocrotim latifundiile pe cari nici odată nu le-am avut? Să apărăm privilegiile de cari nici când n'am fost împărtașiți? O nu, toiagul nostru de păstorire n'a însemnat putere de stăpânire feudală, ci a fost steagul sfânt al credinței, în jurul căruia s'a strâns în șireaguri de dârză rezistență un popor întreg, făcând să-i bată inima la fel și închiegându-l într-o singură voință în mijlocul urgiei prin care a trecut. Suntem în dreptul nostru să avertizăm pe ceice ne acuză de clericalism, să-și clarifice noțiunea și să nu-și bată joc de un trecut plin de suferințe!

Dar astăzi, în țara noastră liberă, am reclamat noi vre-odată situațiuni privilegiate? Dar n'am cerut într-una să fim așezați măcar în egalitate de drepturi cu cultele minoritare dintre noi? O, acesta e un dureros capitol al revendicărilor noastre în numele sfintei dreptăți! Dar mergem mai departe: N'am fost noi aceia cari am militat pentru cea largă interpretare a normelor canonice, care în constituțiunea bisericii cheamă la colaborare elementul mirenesc? *Clericali noi*, cari prin așezarea șaguniană ne-am întors la instituțiunile creștinismului primar, cu gândul ca să facem cât mai strânse legăturile bisericii cu poporul credincios al ei și să o păstrăm pe seama tuturoră ca aierul pe care-l înghițim cu toții?! Vă fâgăduesc că, dacă și-ar face cândva la noi apariția tendințe clericale, cari să ne izoleze de obștea mare a credincioșilor și să ne facă odioși înaintea ei, am să alcătuiesc o molitvă nouă pentru scoaterea unui asemenea duh necurat.

E momentul ca în mijlocul acestei adunări, care înseamnă o conștiință ridicare a mirenilor

noștri pentru idealele spirituale ale bisericii, să fac în numele meu, al fraților mei ierarhi și a iubitei noastre preoțimi, declarațiunea solemnă, că noi cei dintâi ne simțim datori să apărăm drepturile ce se cuvin mirenilor în biserica noastră. Este aceasta o datorie de conștiință și în acelaș timp un obligament de nobleță, pentrucă dacă au fost buni mireni pentru apărarea bisericii în vremuri grele, nu-i cu dreptate și nu-i frumos să le spunem astăzi, că locul lor ar fi mai către ușă. Mai pot veni vremuri grele și ele sunt de față și astăzi, dar independent de răutatea vremilor noi apărăm drepturile ce se cuvin mirenilor și avem nevoie de colaborarea lor, *fiindcă sunt parte constitutivă a bisericii*.

Când acesta este punctul de vedere pe care-l reprezentăm din altă parte ni se spune iarăși sub formă de acuză: Nu vedeți că ne laicizați și ne protestantizați biserica?

Răspunsul la această obiecțiune pe mine nu mă aduce în perplexitate, pentrucă eu sub *laicizare* înțeleg altceva decât participarea elementului mirenesc în anumite corporațiuni dela conducerea bisericii. Altfel, după logica pârașilor noștri ar trebui să se admită că biserica este laicizată prin simplul fapt că numărul covârșitor al membrilor ei i-i dau mireni. Dar eu sub laicizare înțeleg un mod de a vedea, înțeleg o *mentalitate* care nu se inspiră din principiile religioase-morale ale bisericii, nu are în vedere scopurile spirituale ale ei, ci e aservită unor interese de altă natură și ascultând de acestea introduce în viața bisericească o atmosferă pământească, nu pe aceea a împărăției lui Dumnezeu. Dar această mentalitate poate fi împărtașită nu numai de mireni, ci și de preoți, și ea se instăpânește din diferite cauze în legătură cu spiritul general al unui timp, cu deosebire însă acolo unde lipsește un viu apostolat al idealului creștin.

Nu incăpe nici o îndoială că biserica ortodoxă este biserică ierarhică. Slujba preoției este din orânduire divină, ca în puterea darului de sus, să fie mijlocitoarea adevărului și a grației supranaturale. Ei i-a spus Mântuitorul lumii cuvântul de-a merge să boteze toate neamurile „învățându-le să păzească toate” câte ne-a poruncit El nouă. Ea are covârșitoarea răspundere, care trebuie să-i apese conștiința cu greutatea unei misiuni divine, de a conduce sufletele la mântuire. Dar să nu uităm nici cealaltă dogmă a ortodoxiei, că Duhul Sfânt e cu biserica *în totalitatea ei*, povățuindu-o și inspirându-o. Charisma Lui nu se oprește la barierele ierarhiei, ci trece tot atât de vie și binefăcătoare dincolo de ele, revărsându-se în unde sfinte și asupra dreptcredinciosului popor al bisericii lui Dumnezeu. Amintindu-ne cuvântul marelui apostol Pavel: „*Duhul să nu-l stingeți*” (1. Tes. 5, 19), să fim bucuroși când sufletele dăruite de sus și încălzite de dragoste către biserică își oferă colaborarea unui înțelegător „apostolat laic”, care animează și această frumoasă și atât de semnificativă adunare a noastră. Mitropolitul Șaguna n'a fost un protestantizant când și-a chemat poporul,

prin frunțașii lui, la colaborare cu ierarhia, și organizațiunea pe care ne-a lăsat-o nu este ieșită din făgașele ortodoxiei. Nu vom uita nicicând frumusețea de luptă ce-am dus-o sub pavăza ei, atunci când cu mirenii în șirurile dintâi ne-am apărat biserica, libertatea și drepturile autonome ale ei, și printr'ânsa sufletul neamului. Nu pentru aberații protestantizante, ci pentru ortodoxia credinții și a bisericii și a sufletului nostru am dat acele lupte cu sacrificii până la martiriu. Și avem și noi cei de astăzi atâta lumină a teologiei și atâta devotament nedesmințit către ortodoxie, ca să-i putem da întregii noastre obști credincioase liniștitoarea asigurare, că *sfânta noastră biserică este adevărata biserică a lui Hristos, coborâtă — cu toată comoara darurilor ei — în mijlocul poporului românesc.*

Onorată adunare,

Prin această precizare sintetică a mea am adus atât de aproape ortodoxia și ideea națională, pe cât de strânsă este în realitate legătura dintre ele în viața noastră. Într'adevăr, în sfera ortodoxiei ca orientare în lume și ca concepție de viață intră și *factorul național*, asupra căruia credința aruncă o lumină caldă și-l adâncește. Noi vedem marea variațiune și bogăția de forme în care se înfățișează popoarele diferind prin originea lor, prin structura lor trupească și sufletească, prin limbă și obiceiuri, prin trecutul lor, prin conștiința de sine și de misiunea cu care se prezintă pe arena istoriei. Sub raport religios, națiunile se tâlmăcesc ca totatătea ideii ale lui Dumnezeu, realizate în evoluția creatoare a istoriei. Prin urmare, națiunea, pentru noi, nu este un accident trecător, nu este ceva ce astăzi există, iar mâine poate să dispară ca o umbră, ci este o realitate care se încadrează în planurile vecinice ale rațiunii dumnezeiești. În factorul național noi vedem elementul individual și elementul general omenesc împreunate într'o sinteză creatoare. Refuzăm să primim opinia, că naționalismul ar fi un punct de vedere învechit și că prin progresele continue ale culturii ne-am apropiat de stadiul unui internaționalism în care caracteristicile deosebiri dintre popoare vor dispărea, prefăcând omenirea într'o masă amorfă sub raport național. O lege biologică ne arată că speciile din natură, cu cât se dezvoltă mai mult, cu atât se diferențiază mai mult unele de altele și cu atât se fixează fiecare mai distinct în interiorul său. Această lege biologică mi se pare că se poate verifica și în domeniul vieții popoarelor. Spuneți-mi când au fost popoare ca Francezii, Englezii și Germanii mai naționale în toată ființa lor și mai naționaliste în simțirea lor, ca astăzi, când au ajuns la un nivel atât de înalt al culturii lor? De sigur cultura poate să deschidă căi nouă dela popor la popor și să găsească ideale comune cari să le apropie, dar ea nu șterge ci, dimpotrivă, întărește caracterele cari alcătuiesc ființa națională a fiecărui popor. Iată de ce naționalitatea, cu cât mai mult va progresa cultura, va rămâne o putere constitutivă și determinantă în istoria lumii, iar naționalismul, decurgând din acest fapt al naționalității, va fi un superior

principiu etic, care va pune în mișcare simțeminte nobile și generoase, va disciplina individul să-și tempereze egoismul și să se devoteze unor scopuri cari trec dincolo de eul său, în sfârșit o putere care va servi ca îndemn la muncă, abnegație și jertfe. Ca voință politică se obiectează în alcătuirea de state naționale, care este cea mai firească formă de stat. Cu tot dreptul zice un teoretician politic de astăzi, că: „În toate epocile istoriei statul și națiunea s'au căutat, pentru a se găsi în sfârșit în forma statelor naționale din zilele noastre“ (R. Kjellén). Când după atâtea jertfe ne-am putut realiza și noi acest ideal, suntem datori să proiectăm asupra statului nostru național tot devotamentul ancorat în profunditatea simțirii noastre religioase și căldura acelor simțeminte de care orice organism tinăr are nevoie ca să prospereze.

Astfel factorul național, consfințit în creștinism prin Duhul Sfânt care pogorându-se peste apostoli în limbi de foc a știut vorbi cu fiecare popor în limba sa, în lumina credinții ortodoxe se spiritualizează și primește legături cu veșnicia.

Rasa și ortodoxia sunt componentele originare ale substanței românești. Printr'una ne-am așezat punctul arhimedic pe pământ, prin cealaltă ni s'a deschis Cerul cu luminile lui — și așa ne-am menținut locul sub soare ca ceea ce suntem și nu ne-am renegat în mijlocul tuturor furtunilor prin care am străbătut. Și numai așa, de s'ar deslănțui toate vrăjmășiile asupra noastră, prin virtuțile neamului întărite de suflul divin al ortodoxiei, nici porțile iadului nu ne vor putea birui!

Un popor trăiește mai presus de toate prin sufletul său. De aceea, datoria cea mare a clipei de față, înconjurați cum suntem de urletul lupilor sfâșietori din toate părțile, este, să întărim temelile sufletești pe cari se razimă existența acestui neam. Credințele mari sunt forța care dă curaj de viață unei națiuni. Ele o ridică pe culmi de unde ia contact cu valorile cele vecinice și-i împrumută concepția de viață în care-și încadrează idealele sale în traiul pe acest pământ, cu toată povara vremii. Ele îi dau suportul necesar pentru încrederea cu care să se orienteze în această lume și pentru misiunea ce are s'o îndeplinească. Din izvoarele de inspirație ale țințelor supratereștre se desprinde interpretarea înțeleaptă a datoriilor de fiecare zi, răbdarea și pacea sufletească în mijlocul greutăților și suferințelor, disciplina de sine și acceptarea de bună voie a autorității, spiritul de jertfă, entuziasmul și eroismul cerut în clipe hotărâtoare. Devotamentul statornic către neam și profunda iubire de patrie, ca și alipirea către Unsul Domnului, acolo își au razimul și motivarea lor metafizică. În adâncimile sufletești, purificate prin luminile credinții, se stabilesc simțemintele de frățietate și solidaritate între păturile sociale, cari fac țaria lăuntrică a unei națiuni și o feresc de conflicte și lupte fratricide. Credința religioasă călăuzește instinctele sănătoase ale rasei și-i țin sufletul într'o atmosferă de spiritualitate, care o face capabilă a se însufleți de bunurile culturii și ale civilizațiunii.

Trăim zile grele și ele ne obligă să ne coborîm

cu cugetul până la ultimele temeuri ale vieții și să deschidem toate izvoarele de învoire. Altfel ne zbatem în neputință. Ce înseamnă toată tehnica grăbită a legilor, toată echilibristica calculului bugetare, toată virtuozitatea tranșacțiunilor politice, față de *marea problemă a înoirii forțelor morale ale neamului*? Fără de acestea nu putem răzbi deasupra presiunii contingentelor zilei și crizelor de tot felul, care țin în nesiguranță și într-o dureroasă zbuclumare întreaga viață națională. Medicina mai nouă prescrie pentru organisme debilitate terapia cu razele solare. Acest tratament cu raze din înălțimea idealurilor spirituale ne trebuie și nouă pentru înviorarea organismului nostru moral, slăbit de mulțimea boalelor cari l-au copleșit.

Vedeți ce se întâmplă astăzi în lume? Ard în flăcări mistuitoare cupolele parlamentelor și focul s'a întins până la cupolele edificiului social și al vieții naționale a popoarelor. Pe noi ne desparte abia o fâșie de apă de primejdia care ne pândeste ca o fiară apocaliptică toate bunurile spirituale, toată agoniseala moștenită din truda înaintașilor, toată libertatea de curând dobândită cu prețul sângelui, toată demnitatea de oameni, pentru a fi distruse de către brutalitatea monstruoasă a materialismului și ateismului organizat. Pe toate cărările și-a trimis și în țara noastră fanaticii incendiari ai revoluției. Noi cu ce-i ieșim în cale? Cu tulumbe și cu mitraliere și cu francmasoneria luată din camera de vechituri ale unor culturi supra-saturate? Cu asemenea unelte de sigur nu ne putem împotrivi vântului pustiitor al teroarei roșii. Ne trebuie un *front unic al sufletelor*, al convingerilor, încheat printr-o credință care să mute munții și să oprească puvoii cutropitor al barbariei bolșevice. Această credință nu poate să fie alta decât cea sfântă ortodoxie, concrescută cu sufletul nostru, care scăpare s'a făcut noua din neam în neam și care ne-a mai hărăzit un rol providențial în istoria universală prin acel „atlet al creștinătății“ care aici la răscrucea alor două lumi a pus stavilă navei amenințătoare a semilunei. Acelaș rol ne revine și astăzi în fața bolșevismului.

Dar îl înțelegem și ne pregătim pentru a-l lua asupra noastră? De multeori se vor fi furiașat îndoeli și 'n inimile D.-Voastre cu privire la cele ce se petrec la noi. N'ați simțit de atâtea ori răceală, ca să întrebuițez o expresie mai blândă, față de instituția bisericii și chiar față de credința noastră? Nu ni s'a aruncat în față de pe fotoliu cu răspundere, sfidătoare vorbă că „preoția nu este funcțiune esențială în viața noastră publică?“ Dar așa au început și 'n alte părți curentele extreme de stânga, cu teza că „religiunea este o chestiune particulară“, pentru a o declara mai târziu „opiu pentru popor“, și au sfârșit prin a dărâma ori închide bisericile și a ucide pe slujitorii lor. — E religiunea, fără îndoială, și chestiune — să nu zicem particulară, ci personală, chestiune intimă a conștiinții fiecăruia. Dar din centrul personalității omenești, unde-și are sediul, ea își revarsă repercursiunile pe suprafața largă a vieții publice și devine astfel o chestie a familiei, a școlii, a sta-

tului, o chestie și un interes vital al întregii națiuni. Încă în vechime a făcut Plutarh afirmațiunea, că ar putea să existe cetăți fără întărituri, fără științe și arte și fără monede, dar nu poate să existe societate omenească fără credința religioasă. Întocmai așa ne-am putea închipui statul nostru fără instituții financiare moderne, fără căi ferate, fără poliție, fără stațiuni telegrafice și de radio, dar imi pare imposibilă existența și prospektarea lui în luptă împotriva credinții propriului său popor. Dar foc din cer s'ar preface sufletele noastre, când ne-am vedea batjocorită credința. Și când știu ce-a însemnat biserica și slujitorii ei pentru întreaga viață națională, cu toate ramificațiile ei, mai ales aici în Ardeal, atunci imi veți da voie să întreb pe cel ce ne spune că preoția nu este o funcție esențială: Dar D.-ta, domnule, de pe ce tărîmuri străine ai căzut așa pe neașteptate printre noi? Eu însă mă încred în cuvântul Mântuitorului: „Nu poate cetatea a se ascunde deasupra muntelui stând, nici aprind lumina și o pun sub obroc, ci în sfeșnic și luminează tuturor celor ce sunt în casă“ (Mat. 5, 14—15). Lumină, care luminează în casa neamului nostru, este pentru noi religiunea.

Noi prețuim nespuse de mult munca grea a bărbaților noștri politici și nu tragem la îndoială patriotismul lor. Dar par'că rămânem uneori totuși cu impresiunea, că programul, de altfel așa de util, de înodare a năcazului țării de pe-o zi pe alta îi copleșește atât de mult, încât foarte cu anevoie găsec răgazul necesar pentru deschiderea orizonturilor sufletesti și spre realitățile spirituale. De pe buzele unui învățat, gata să se închidă în tăcerea veciniceii, au răsunit cuvintele: *Gebt mir grosse Gedanken!* Dați-mi idei mari! Dați-mi credințe salvatoare, care să ne ridice sufletele pe culmi și să putem vedea *sub specie aeternitatis* lupta după lumină a unui popor care-și înțelege prin credință destinele vieții sale.

În această credință rezidă capitalul tuturor întreprinderilor mari ale acestui neam, capital care nu e atacat de nici o conversiune, pe care nici moine nu-l rod, nici furii nu-l sapă și nu-l fură și care sporește la infinit cu cât mai mult e împărțit cu dărnicie pe seama tuturor.

Veniți cu toții cei cari ne înrolăm sub drapelul pe care-l înălțăm astăzi, să ne facem purtătorii și răspânditorii comorilor acestui capital spiritual.

Veniți Voi luminați *dascăli* ai Universității și reprezentanți consacrați a literelor și științei și primii mâna unei armonioase colaborări, pe care cu încredere v'o întinde credința și Biserica. Noi n'am oprit pământul ca să se miște după interpretările noastre și nu am ars pe ruguri știința nimănu. Nu vă cerem altă intuiție despre această lume accesibilă simțurilor decât aceea pe care v'o dă cercetarea experimentală, dar vă rugăm să folosiți rezultatele pozitive ale acesteia ca tot atâtea colonne de pe cari sufletul să-și poată înălța aspirațiunile sale către cer. Voi știți mai bine că realitățile cele mai profunde se subtrag metodelor laboratorului,

și că credința singură este organul sufletului care poate capta pentru fericirea oamenilor.

Veniți Voi *dascălii* școlii românești și vă formați idealul de educație, care să vă încălzească inimile, în contact cu Idealul de viață al dumnezeescului Învățător al lumii.

Veniți Voi *tineri*, cari ca o sămănătură veselă de primăvară purtați nădejdele de mâne ale neamului, veniți și vă adăpați sufletele voastre însetate din apa cea vie a idealismului credinței și din duhul înviorător al lui Hristos Mântuitorul.

Veniți Voi *ficele neamului*, cu candelile aprinse vă apropiați de Mirele carele vă aduce în dar comora virtuților pentru fecioara în haine albe, pentru mame bune, pentru soții credincioase și devotate.

Veniți Voi *slujbașii Țării* noastre și învățați din înțelepciunea divină ce înseamnă conștiința împăcată a slugilor celor harnice cari n'au îngropat talantul, ci l-au făcut să rodească pentru binele tuturor.

Veniți Voi *muncitorii fabricelor și a atelierelor* ca și *milioanelor ce răstoarnă brazdele gliei strămoșești* și vă apropiați de Fiul Teslasului și de Sămănătorul care își aruncă sămânța Sa întru nădejde pe câmpiile sufletelor voastre.

Veniți *toți fiii acestui neam* care în ortodoxa credință ați primit botezul Celuice prin dumnezeiasca-I ființă gândurile le înalță și prin ideal și dar de sus le purifică. Veniți în acea comunitate a celor ce prin rugăciune se închină și proslăvesc pe Hristos Stăpânul și Mântuitorul sufletelor noastre.

Aici e atmosfera cu aer proaspăt în care energiile se desvoltă, caracterele cresc, se petrece procesul vieții statului, rodește cu îmbelșugare cultura și se bucură sufletul neamului. Aici lumina și darul lui Hristos se pogoară ca seva cea bună a sufletului prin elementul divin al ortodoxiei.

Cu sufletul stăpânit de emoția cucernică din Dumineca Învierii încetei cu apelul adresat întregii obști credincioase zicându-i: *Veniți și luați lumină.*

Cuvântarea P. S. S. Episcopului Roman Ciorogariu al Oradiei.

P. Sf. Sa Episcopul *Roman* citește următoarea cuvântare-rugăciune:

*Hristos în mijlocul nostru,
Luminată Adunare,*

Slăviți pe Domnul, împreună cu mine și să înălțăm numele Lui împreună spre rugăciune.

Mai tânăr am fost și am și îmbătrânit și nu am văzut pe cel drept, părăsit.

Văzut-am neamul și biserica strămoșască, sub jug străin...

Văzut-am lacrimile de tânguire ale fiilor nimănui... Văzut-am sforțările supraomenești de izbăvire, ale celor buni și drepti... Văzut-am și am simțit și bucuria învierii neamului, împliniți-s-a toată prorocia.

Toate, Tu ni le-ai dat Doamne!

Ție mă rog și acum. Fă Doamne ca virtuțile strămoșești, credința, dragostea și nădejdea să în-

călzească inimile cele rănite ale multora; să înalțe sufletele tuturor și să deștepte în ei râvna pentru învățăturile cele mântuitoare ale legii noastre strămoșești.

Cela ce din prigonitorul Saul, ai făcut pe marele și neîntrecutul Apostol al limbilor, — prin lumina ce ai trimis asupra lui; Cela ce ai luminat pe cei ce au cântat înțelepciunea Ta, — trimite lumina Ta cerească și peste inimile și cugetele dreptcredincioșilor Tăi.

Trimite binecuvântările cu harul Tău cel sfânt asupra celor întruniți aici, primește Doamne ca o jertfă adusă Ție munca ce vor să o depună pentru neam și lege întru apărarea și întărirea bisericii dreptmăritoare, — izvorul de viață a acestei de Dumnezeu binecuvântată țară, care în Tine își pune nădejdea izbăvirii sale de cel rău.

Vremea este a face. Cu frica lui Dumnezeu cu credință și dragoste să vă apropiați de potirul din care părinții voștri au băut. — Amin.

Cuvântarea P. S. S. Episcopului Grigorie Comșa al Aradului.

P. Sf. Sa Episcopul *Grigore*, plin de tineresc avânt, cu glas impresionant rostește următoarele:

I. P. Sf. Stăpâne!

Prea Sf. Părinți!

Frați Români Ortodocși!*)

Puterea primăvărată a credinței noastre strămoșești tășnește astăzi din sufletele noastre.

Se revelează în noi taina unei puternice înfloriri sufletești tocmai acum, când până și mințile cele mai luminate ale lumii de astăzi par cutropite de somnul necredinței și al indiferentismului.

Mulțumim Atotputernicului Dumnezeu, că în toiu iernii nu numai fizice, ci și spirituale a lumii de astăzi, a făcut ca să sune goarna mobilizării noastre ortodoxe românești, pentru ca fiii Sfintei Biserici strămoșești, cu elan însuflețitor să pornească în această nouă cruciadă creștină de luminare a minților și pornind la muncă, să ne ajute nouă slujitorilor Altarului ca să putem cu atât mai bine sluji Atotputernicului Dumnezeu.

Această trezire, această pășire la muncă, la apostolat, a iubiților credincioși laici eu o consider ca o imitație vrednică a vieții firei.

Soarele luminează și încălzește până la raza lui cea mai de pe urmă.

Stelele luminează în întunerecul nopții.

Toată firea își dă silința, ca să se fructifice în modul cei mai îmbelșugat.

Floarea înfloreste răspândind un miros atrăgător, iar ciocârlița la vremea ei își cântă cântecul pe care i l-a dat ei Atotputernicul Dumnezeu.

Fraților!

Dață natura neînsuflețită lucrează, și aceasta este viața firei după legile pe care Dumnezeu le-a

*) După notele stenografice V. Vlaicu.

dat fiecărei viețuitoare, atunci cu atât mai mult trebuie să lucreze omul și cu atât mai mult trebuie să lucreze creștinul ortodox.

Cea mai însemnată caracteristică a ființei spirituale este activitatea, și când creștinul ca ființă spirituală spune în rugăciunea zilnică „*Tatăl nostru*“

„...și ne iartă nouă greșalele noastre“ prin aceasta recunoaște marele și vecinicul adevăr, că Atotputernicul Dumnezeu i-a dat omului și răspundere pentru faptele sale, căci numai prin muncă se arată bogăția darurilor sale.

Numai omul care muncește, numai omul sâr-guincios își dă seama cât de neputincios este el și cât de mare trebuință are de darul Atotputernicului Dumnezeu.

Cu acest dar, fraților Români, cu acest dar al Atotputernicului Dumnezeu suntem datori să ne împărțăm toți fiii scumpei noastre Români.

Este adevărat, că darul acesta al conlucrării divine ne arată bogățiile ce se revarsă din partea lui Dumnezeu, care este isvorul acestor daruri.

De aceasta suntem incredințați mai ales slujitorii altarului cei mai vrednici, pentru că Domnul nostru și mântuitorul nostru a așezat această Sf. Taină, pentru ca prin lucrarea preoților să se mențină sufletele noastre, atât de sublimă Taină a preoției *Divinorum operum divinissimus*, cu toate că această lucrare sfântă este incredințată numai preoților, cu toate acestea să nu uităm Frații Români Ortodocși, că legea creștinească a iubirii, obligă pe fiecare să-și facă datoria lui sfântă pentru neam și pentru lege

Să ne aducem aminte de cuvintele Prorocului și Împăratului David, care zicea:

„*Învăța-voi pe cei fără-de-lege căile Tale și cei necredincioși la Tine se vor întoarce*“.

Să ne aducem aminte de cuvintele Sf. Apostol Pavel către Galateni: „*Purtați sarcina unul altuia*“.

De asemenea să ne aducem aminte de cuvintele Sf. Apostol Petru: „*Sunteți neam ales, preoție sfântă, neam împărțesc, chemat a vesti puterile lui Dumnezeu, care v'a chemat dintru întunecarea lumină*“.

Dându-ne seama de adevărul cuprins în aceste cuvinte al Sf. Scripturi, să ne dăm silința să înțelegem cu mintea noastră omenească nu numai, că fiecare creștin este dator a aduce jertfe pentru mântuirea sa, ci și pentru mântuirea sufletelor altora și aceasta cu atât mai mult în zilele și în vremurile noastre, când până și mințile cele mai luminate par a fi îngrijorate, ce va fi, după ce se vor secătuț izvoarele de energie ale omnirii. Dar prea puțini își bat capul, ce se va întâmpla atunci, când vor seca izvoarele forțelor cari conduc spiritele, cari asigură existența noastră ca națiune, ca preoție sfântă, ca neam ales al lui Dumnezeu.

În măsura, în care iubiiții noștri creștini laici vor ști să-și împlinescă îndatoririle către sfânta lor Maică Biserică, în măsura aceasta ei îndeplinesc apostolatul laic, să pregătească terenul de muncă al apostolatului sacerdotal al preoților precum și

permanența acestor valori, la care s'a ajuns prin apostolatul preoțesc.

Și eu, care vreme îndelungată am avut parte să propovăduiesc apostolatul laic, îmi îndeplinesc o datorie a mea depunând în mod simultan la birou propunerile mele concrete, pe care le-am formulat în scopul, ca iubiiții noștri creștini ortodocși, să ne dea nouă slujitorilor altarului tot concursul lor și eu am deplină încredere, că conlucrarea laicilor va aduce izbânda dreaptă a Sf. credințe în Dumnezeu, reprezentată prin Biserica noastră ortodoxă română.

Pentru nădejde este zidit omul pe pământ și nici nu are o altă bogăție mai mare de înfăptuit pe lumea aceasta decât nădejdea. Dar precum curcubul nu poate să fie ajuns de mâna omenească, tot așa nici nădejdea nu poate să fie pe deplin ajunsă, mai ales, că oamenii de astăzi nu prea sunt dispuși să-și părăsească preocupările lor zilnice și să se obicinuiască cu adevăratele smulse din adâncul domeniilor și posibilităților sufletești.

Dumnezeul părinților noștri, în purtarea lui de grijă a binevoit să ne împărțesească de bucuria deplină de a vedea aici atâția manifestanți ai vieții noastre bisericesti.

Goarna mobilizării ortodoxiei a sunat fraților! Să ne dăm seama ce însemnează glasul de chemare al acestei goarne, să ne dăm seama iubiiților, că prin această venire în ajutor se dă cel mai mare concurs Sfintei noastre Biserici ortodoxe, care este Mama neamului nostru românesc.

De multeori m'am cugetat în viața mea, cât de profunde sentimente religioase mă încercuiau de câteori m'am dus în Biserica din satul copilăriei mele, ca să mă închin în biserică în care am fost botezat. Când îmi dau seama, că în locul de lângă biserică, în care am fost botezat, sunt așezați în pământ și strămoșii și moșii și părinții și frații mei, numai atunci, dar numai atunci îmi dau, cu desăvârșire seama, că aceasta este biserică, în care trebuie să se închine toți fiii neamului nostru românesc.

Să ne îndemne deci la muncă și pilda acelor Apostoli laici, pe cari îi cinștim în Sf. noastră Biserică și pe cari istoria bisericăască ni-i prezintă cu atâta îmbelșugare de exemple. Să ne aducem aminte de femeile ucenițe, cari au ajutat din partea lor pe Domnul nostru Iisus Christos, când i-au dat ajutor, ca să propage Sf. Evanghelie.

Să ne aducem aminte de Mucenița Fibi, care în vreme de cumplit război a parcurs pe jos drumul dela Corint și până la Roma, ca să ducă o scrisoare a Sf. Apostol Pavel. Să ne aducem aminte de apostolii Clement, de Eudoxiu, de Ruf, de Onisim și alți apostoli laici, cari au răspândit Evanghelia în conversațiunile lor zilnice, în câmp, în hoțarele lor, la lucrul din ateliere, cu vreme și fără vreme.

Auziți goarna de chemare a prorocului David, care zice:

„*Învăța-voi pe cei fără-de-lege căile Tale și cei necredincioși la Tine se vor întoarce*“.

Auziți trâmbița Sfântului și marelui Apostol Pavel: „*Purtați sarcina unul altuia*“, auziți glasul părintelui Nicolae Oprean din 1760 din Săliște, către Curtea din Viena, care zicea:

„*Noi, pentru credința noastră strămoșească și pentru păstrarea suflețelor credincioșilor noștri suntem gata a ieși și din împărăție, dar legea noastră ortodoxă nu o vom părăsi nici odată*“.

Auziți loviturile de biciu date Martirului Ilie Ioreste, pentru că era Român ortodox și pentru că era trimis de un ortodox ca Vasile Lupu, auziți fraților Români ortodocși glasul unui mare Mucenic și boier român, Constantin Brâncoveanu, care pentru credința sa a fost târit de Turci la Constantinopol numai într'o cămașă și s'a reîntors în Țara noastră numai osămintele lui într'o năframă.

Și dacă toate aceste glasuri de chemare și de îndemn la muncă nu le auziți, atunci auziți și urmați cel puțin glasul Mântuitorului Nostru Iisus Christos, care zice:

„*Veniți după mine, veniți!*“ (Aplauze îndelungate).

Cuvântarea dlui Dr. A. Vlad.

Președintele dă cuvântul dlui *Dr. Aurel Vlad*, fost ministru, care în numele adunării mulțumește Înalților Ierarhi pentru participarea lor, rostind următoarele:

Înălți Prea Sfințiți Părinți,

Onorată adunare generală!

Intellectualitatea din capitala Ardealului a lansat apelul, care ne-a întrunit în această zi sfântă pentru a ne manifesta credința noastră, pentru a ne manifesta voința, ca cu ajutorul Credinței și al Bisericii noastre să facem o Asociație prin care să contribuim și noi la refacerea morală a neamului nostru, pentru că fără o refacere morală este imposibilă existența statului nostru. (Aprobări).

Onorată adunare!

Înzadar dispune o națiune de bogății în industrie și comerț, și de toată bogăția națională, dacă-i lipsește adevărata credință, când îi lipsesc oamenii și bărbații cari să se știe sacrifică pentru neam. Fără credință toate, dar toate sunt zadarnice.

Nu este o simplă întâmplare faptul că tocmai aici în Ardeal s'a născut acest apel, pentru că intelectualii din aceste părți de mai bine de 60—70 ani au fost încadrați prin constituția lui Șaguna în viața bisericească, luând parte la toate acțiunile cari erau menite să apere credința noastră strămoșească și prin aceasta să apere și viața noastră națională. (Aplauze. Aprobări).

Noi credincioșii laici ai Bisericii ortodoxe suntem convingși, că numai urmând apelului, care ni s'a adresat cu atâta însuflețire dela Cluj, care ne cheamă la lumina aceea, care singură este în stare să ne arete calea cea adevărată prin credința strămoșească, numai așa vom putea să rezistăm și să apărăm atât Biserica și Credința, cât și neamul nostru.

Cred, că toți suntem convingși, că înșirându-ne în „*Frăția Ortodoxă Română*“ și că lucrând în aceeași înfrățire vom obține nu numai apărarea Bisericii strămoșești, ci și înfrățirea națională. (Aprobări. Aplauze).

Lăsând la o parte indiferentismul și apropiindu-ne și identificându-ne cu învățăturile moralei creștine putem să biruim față de credințele cele deșarte, cari tind spre prăbușirea întregii societăți și și a Bisericii.

Onorată adunare! Cred că exprim credința și sentimentele Dv. când asigur pe Înalții Ierarhi că cu toții vom deveni acei so'dați credincioși de cari au toată nevoia pentru apărarea credinței și a neamului nostru. (Aplauze).

Urmează salutul studenților universitari: *Gr. Popa-Cluj, Gr. Marcu-Cernăuți și N. Dărăban-Oradea.*

Di Secretar general al adunării Dr I. Mateiu, citește telegramele și adresele de adesiune și felicitare, dintre cari relevăm pe acestea:

Mulțumesc celor adunați la serbarea ortodoxă din Cluj pentru sentimentele frumoase de devotament ce le îndreptați către Mine cu acest prilej. — Carol.

*

Prea Sfinția Ta,

Reținut în străinătate de cursurile pe care le țin în calitate de profesor de schimb, regret din suflet că nu pot lua parte la Congresul Frăției Ortodoxe Române, căruia îi doresc cea mai frumoasă reușită, urându-i să însemneze începutul unei acțiuni rodnice de învioreare sufletească și românească.

Cu cele mai respectuoase salutări, sunt al P. Sf. Tale credincios fiu sufleteșc
(Paris, 27/II. 1933). *Sextil Pușcariu.*

*

În fața frumosului program de muncă pentru înviorearea credinței strămoșești și pentru unirea într'o nouă râvnă a fiilor bisericii ortodoxe în jurul așezămintelor și adevărarilor ei sfinte, Ministerul instrucțiunii, cultelor și artelor dându-și seama de cât folos poate fi țării și neamului românesc această întoarcere către Dumnezeu care ne-a mărit și apărât ființa națională, Vă roagă să primiți mulțumirea și îndemnul lui pentru calea aleasă.

Ministru Gusti.

*

Vârsta înaintată și iarna grea mă împiedică a veni la Cluj pentru a fi cu dv. și ceilalți frunțați intelectuali români ortodocși ca împreună cu frații noștri în Hristos să înființăm o societate sacră pentru apărarea sfintei noastre biserici ortodoxe strămoșești de care azi se simte mare nevoie. Sufletește sunt și rămân totdeauna cu dv.

Pimen Mitropolitul Moldovei.

*

Impiedecat fiind a lua parte la marea adunare a obștei ortodoxe, salut cu însuflețire acțiunea intelectualilor români în apărarea și dezvoltarea bisericii ortodoxe. Sufletește sunt în mijlocul Domniilor Voastre. — Mitropolitul Nectarie.

*

*Prea Sfințite, în Christos,
Iubiți frați!*

Din nefericire, pentru mine, neputând călători, sunt osândit a lipsi de la Adunarea de constituire a „frăției ortodoxe“, căreia cu vrea lui Dumnezeu i se pune temelie în această Adunare, și astfel nu pot avea fericirea să fiu și eu de față la punerea acestei temelii.

Dar, deși cu trupul departe, sunt acolo cu duhul și implor și eu binecuvântarea lui Dumnezeu asupra „frăției ortodoxe“ și a inițiatorilor ei, care am speranța, că va deveni un sprijin valoros ierarhiei și stâlp puternic al Bisericii noastre ortodoxe întru preamărirea lui Dumnezeu, mântuirea și fericirea poporului nostru credincios.

Când cu frățească dragoste vin a comunica acestea, îmi iau voie a observa, că am socotit a fi bine, să concred pe părintele consilier, protopresbiterul Romul Ancușa cu reprezentarea mea, care vine acolo însoțit de consilierul nostru dela secția culturală Nicolae Cornean.

Recomandat sfințelor rugăciuni sunt

Al Prea Sfinției Tale în Christos iubitore frate
(Caransebeș, 4/III. 1933) *Episcop Dr. T. Bădescu.*

*

Asupra fraților adunați în capitala Ardealului implor ajutorul lui Dumnezeu ca în biserică și prin biserică sub conducerea erarhiei să întărească dreapta credință salvatoare a sufletului românesc. Socotiți-ne între fondatori.

Episcopul Lucian.

*

Acțiunea mirenilor dreptcredincioși din Ardeal ne-a umplut sufletul de mari nădejdi. Salut cu bucurie și arhieresti binecuvântări adunarea de constituire a societății Frăția Ortodoxă Română. Implorând ajutorul puternicului Dumnezeu ca pe bazele astăzi puse să se ridice zidul tare de apărare al sf. noastre bisericii ortodoxe din partea tuturor fiilor ei. Binevoii a mă număra între membrii fondatori. — Nichita Episcopul Argeșului.

*

Apropierea de altarul bisericii e un prilej de reculegere morală a societății noastre care înțelege azi că numai printr'o nouă conștiință publică încadrată în vechile tradiții putem păstra patrimoniul național. — Octavian Goga.

*

Mulțumesc pentru invitație. Spre marele meu regret nu pot lua parte la adunarea de mâine. Aderez la hotărârile ce se vor lua.

Dr. Ioan Pop, subsecretar de stat.

*

Cu multă părere de rău nu pot lua parte la sărbătoarea bisericii ortodoxe de Duminecă. Sufletul meu împărtășește bucuria acestei sărbători și

rog pe Prea Sfinția Voastră să fie interpretul sentimentelor mele de adâncă credință și devotament față de biserica noastră ortodoxă. — George Crișan.

*

Urează izbândă la frumoasa inițiativă de deșteptare bisericească. — Nistor-Cernăuți.

*

*Domnule Profesor,
Domnule Președinte!*

Dela unificarea administrativă a Bisericii noastre încoaci, în viața noastră bisericească nu am avut un act mai semnificativ și de mai bun augur, decât acea memorabilă „Chemare“, ce ați adresat-o obștei românești, dimpreună cu ceilalți vrednici tovarăși de carte și de îngrijorare pentru viitor.

Asociația „Andrei Șaguna“ a Clerului din mitropolia Ardealului ia act cu supremă satisfacție, de această fericită inițiativă, mulțumind lui Dumnezeu, care V'a dat inspirația și Vă va da și mijloacele de acțiune, ducătoare la deplină biruință a idealului nostru obștesc: ortodox și românesc.

Preoțimea ortodoxă din Ardealul românesc, care a desfășurat, pe cât i s'a dat, și un apostolat național, Vă întâmpină cu stâlpi de bucurie și cu brațe deschise, pe toți aceia cari, din rândurile Bisericii ascultătoare, Vă apropiați de ierarhie, pentru a consolida unitatea sufletului și a vieții românești în jurul Potirului sfânt al Euharisticului Hristos.

Noi, preoții, Vă mulțumim din tot ce avem bun în sufletul nostru pentru aceasta credincioasă atitudine, care în special nouă ierarhiei suferitoare, ne va ușura nu numai evanghelizarea, ci și răspunderea de conștiință în vederea înfricoșatei și nemitarnice Judecăți a Domnului.

Dar, și până atunci, avem, aici pe pământ, grave probleme, duhovnicești și naționale, de deslegat, pe cari — așa se vede — nu le-am putut soluționa până acum unii fără de alții, dar le vom deslega de aci încolo, cu ajutorul Duhului sfânt și cu al iubirii de Neam, și în semnul Ortodoxiei românești aproape biruitoare, al căreia centru a fost, este și trebuie să rămână: Euharisticul sfânt Potir, apărât și sorbit de credincioase suflete românești.

Din prilejul acestui congres, fără seamă în viața românească, noi, preoții, Vă facem o urare:

Intelectualii noștri mireni, de acum și din viitor, să răzbiți de a duce, până la deplină biruință, năzuințele de apărarea celor sfinte ale Neamului nostru și ca, prin pilda împărtășirii din Potirul lui Hristos să redați, dimpreună cu noi noroadelor noastre tulburate de cei răi ai vremii, pilda mântuitoare a revenirii la Hristos, la Sfântul Lui Potir și la sigura și singura mântuire națională prin Ortodoxia Noastră.

Primiți, Vă rog, Domnule Profesor, asigurarea deosebitului respect, pe care Vi-l păstrez și personal și Vi l exprim și în numele preoțimii din Asociația „A. Șaguna“.

*Prof. A. Colan,
secretar general.*

*Prot. Dr. Gh. Ciuhandu,
președintele Asoc. Clerului
„A. Șaguna“.*

Asociația generală a clerului ortodox român salută marea acțiune a frontului creștin ortodox pe care înalții ierarhi ai bisericii străbune ardene împreună cu toată intelectualitatea și norodul ortodox o înfăptuiesc ca o pârghie a sufletului național în lupta lui de afirmare și de nimicire a curentelor anarhice. Urâm ca acest front să fie acela al închegării integrale sufletești pe cuprinsul scumpei noastre patrii. — Președinte Pr. Partenie.

*

Asociația clerului putnem e alături de mișcarea Frăției Ortodoxe, dorindu-i ajutor și ocrotire dela Dumnezeu. — Președintele clerului putnean Pr. C. Vartolomeu.

*

Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române stă alături de noua oaste ortodoxă ce se înființează astăzi, urând izbândă pe toate terenurile.

Președinta Alexandrina Cantacuzino.

Terminându-se ordinea de zi, președintele declară adunarea de închisă la ora 1, anunțând pe a doua la ora 4 p. m. Corul Academiei teologice de încheiere cântă „Pre noi înșine“ de prof. S. Drăgoi.

Participanții stăpâniți de alese sentimente de însuflețire, cu sufletele înălțate de frumoasele cuvântări auzite, cu chipul neuitat al impresionantului tablou de pe scenă, pe care un venerabil protopop îl asemăna cu tabloul judecății de pe urmă, s'au despărțit cu greu de teatru și ar fi fost în stare să stea să asculte și admire și să se însuflețească încă câteva ore.

Impresiile cu cari au plecat au făcut pe majoritatea să se reîntoarcă și la ședința de după masă, umplând teatrul.

Ședința a doua.

S'a deschis la ora 4³⁰ sub președinția dlui prof. Ion Lupaș.

Cuvântul prof. Ion Mateiu,

în calitate de raportor al proiectului de Statute.

Di secretar general prof. I. Mateiu, prezintă statutele cu următoarea expunere de motive:

On. Adunare Generală,

Comitetul de inițiativă, își permite să Vă prezinte, prin rostul meu, proiectul de statute, relativ la asociația generală a mirenilor „Frăția Ortodoxă Română“.

Principiul, ce ne-a călăuzit în alcătuirea lor, a fost acela de a evita arhitecturi complicate, preferind simplitatea formelor și claritatea dispozițiilor.

Astfel am căutat de-oparte, să fixăm lămurit scopul și mijloacele asociației, de alta să determi-

năm precis cadrele, în cari pot fi mobilizate toate forțele ortodoxe mirene, pentru idealurile noastre.

Convingerea urzitorilor acestei mișcări este, că suferințele colective ale ceasului de față nu-și pot găsi vindecarea, decât în isvoarele cerești ale credinței religioase.

Vroim deci, să asigurăm triumful ei în suflete printr'o largă manifestare de *activism spiritual* a intelectualității neamului nostru.

Prin această nouă conștiință creștină tindem să realizăm minunea *solidarității ortodoxe*, sortită să imprime vieții noastre de stat o sigură *înnoire morală*, stăpânită de luminile divine ale legii strămoșești.

Iată gândul înalt și cuprinzător, căruia am încercat să-i dăm o formulă hotărâtă în Statute, pentru ca toți fiii Bisericii noastre să se încălzească de idealitatea lui cuceritoare. Dar, conștienți de adevărul, că toate biruințele din lume sunt în funcție directă de orânduirea fericită a oștilor de luptă, ne-am silit să stabilim, cu grijă atentă și *cadrele normale*, în cari să se desfășoare, avântat și rodnic, toate valorile sufletului românesc. Am conceput prin urmare, o organizație *unitară* pentru Mitropolia noastră cu postul de comandă la Cluj, dar ramificată în *secțiuni eparhiale*.

Și una și alta sunt plănuită cu organe identice, cărora le-am dat atribuțiunile necesare și libertatea de mișcare, cerute de perspectivele unei funcționări armonioase, ce-și poate întinde firele până în cel din urmă sat de munte.

Sistemului electiv, practicat în viața publică modernă, am ținut însă să-i aducem retușările curențiale prin instituirea membrilor de drept, alături de cei aleși, ca prin aceasta să diminuăm cât mai mult inconvenientele, ce le implică adeseori capriciul urnelor ocazionale.

Animați de ideea finală a *solidarizării ortodoxe*, era firesc să ne gândim la strângerea tuturor elementelor intelectuale ale Bisericii noastre sub flamura For-ului. Astfel am creiat posibilități de afirmare atât pentru *sufletul feminin*, cât și pentru *tineretul academic*. Sensibilitatea religioasă atât de minunată a unuia, ca și entuziasmul generator de străluciri al celuilalt, nu puteau lipsi în nici un chip, din întinsa mișcare de *misionarism ortodox*, la care pornește asociația noastră. Numai dintr'o colaborare generală, unitară și disciplinată, sperăm să răsară, plină de bucurii, pentru neamul românesc, *primăvara convertirii lui spre Domnul Mântuirii*.

Dar opera aceasta, atât de importantă, nu putea fi concepută de noi mireni, decât în cea mai deplină legătură cu *Biserica oficială*. De aceea, ne-am grăbit s'o concretizăm și în Statute, recunoscând ierarhiei drepturile canonice, cari i se cuvin, precum și prerogativele onorifice, ce i le datorăm.

De altfel, comitetul de inițiativă, se simte obligat să exprime și din acest loc iubiților noștri ierarhi, toată gratitudinea sa, pentru concursul larg și neprețuit, grație căruia s'a putut realiza această înălțătoare manifestare ortodoxă.

Și acum, de încheiere, o constatare și o rugăminte.

Având în vedere, că proiectul de Statute, în-tocmit de o comisiune specială, s'a trimis spre examinare tuturor Episcopilor, că el a fost revizuit cu atențiune de către Comitetul de inițiativă, că modificările ce ni s'au propus au fost aproape complet onorate, având în vedere timpul extrem de limitat ce ne stă la dispoziție, Comitetul roagă Onorata Adunare generală, să binevoiască a renunța la discuția pe articole, adoptând Statutele în bloc, după cea dintâi cetire. Dar, ca să nu ne lipsim de eventuale contribuțiuni utile, rugăm pe toți, cari ar avea sugestiuni de formulat, să binevoiască a le depune în scris la birou, spre a fi trecute Consiliului general. Acesta, în virtutea drepturilor ce i le conferă statutele, va putea ținea seama de amendamentele motivate, trecându-le în Regulamentul de aplicare. În chipul arătat, simplificăm operația votării Statutelor, ajungând cu o clipă mai de vreme, la actul de covârșitoare importanță al Adunării noastre: *înființarea* unanim așteptată a „*Frăției Ortodoxe Române*“.

Dl prof. univ. Dr. V. Moldovan citește statutele cari se primesc cu unanimitate.

În urma acestui fapt, președintele *Ion Lupaș* declară înființată „*Frăția Ortodoxă Română*“. Adunarea aplaudă îndelung.

Î. P. Sf. Sa Mitropolitul Nicolae, luând cuvântul, își exprimă satisfacția pentru înființarea definitivă a asociației „*Frăției Ortodoxe Române*“ și împărtășește în numele său și al tuturor Chiriarhilor binecuvântările arhieresti.

Dl N. Colan, în numele comisiunii de candidare propune și adunarea alege cu unanimitate pe următorii membrii în Consiliul general al „*Frăției Ortodoxe Române*“ :

Din eparhia Clujului d-nii: Sextil Pușcariu, Dr. Valer Moldovan, Victor Stanciu, Silviu Dragomir și Ion Mateiu;

din Arhiepiscopia Sibiului d-nii: G. Bogdan-Duică, Aurel Vlad, Nicolae Colan, Ion Moșoiu și Aron Damian;

din eparhia Aradului d-nii: Dr. Marius Sturza, Ascaniu Crișan, Iustin Marșieu, Pompiliu Cioban și Coriolan Băran;

din eparhia Caransebeșului d-nii: Dr. Pavel Liuba, Dr. Const. Morariu, Cornel Cornean, R. Boldea și N. Cornean;

din eparhia Orăzii d-nii: Dr. Ioan Papp, Pomp. Dan, T. Neș, T. Popa și R. Costa.

Supleanți d-nii I. Popescu-Voitești, N. Bogdan, Dr. P. Metes, I. Comșa, Gh. Stănescu, I. Zeicu, V. Papilian, A. Popa, prof. A. Goia, L. Chirilă, Seb. Bornemisa, D. D. Roșca, I. Oțoiu, I. Hotăran și N. Pop.

În comitetul de cenzori se aleg d-nii Dr. Laurian German, Dr. Oct. Sglimbea, A. Mandeal, Sabin Cioran și Vasile Vlaicu.

Propunerea dlui prof. univ. Victor Stanciu.

Dl Victor Stanciu propune următoarele:

*Înalt Prea Sfințiți,
Prea Sfințiți Părinți,
Onorată Adunare,*

„*Frăția Ortodoxă Română*“ este o asociație de jertfă și apostolizare. Pentru a da expresie acestei înțelegeri a rosturilor asociației noastre, îmi împlinesc datoria de a Vă propune, să alegeți, ca un înalt simbol, de membrii de onoare ai „*Frăției Ortodoxe Române*“ pe urmașii apostolilor în organismul nostru bisericesc:

1. Î. P. S. Sa *Patriarhul Miron*, întâiul patriarh al României întregite și al Orientului turburat, care prin concepțiile de largă înțelegere a dat țării strămoșești nouă praviță altoind în vechiul butuc mlădițele nobile ale statutului Șagunian. Stăpânul de drept și prin dragostea ce i-o purtăm, stăpânul de fapt al sufletelor noastre.

2. Î. P. S. Sa *Mitropolitul Nicolae al Ardealului*, apărătorul ortodoxismului în cuvântările sale inspirate, îndrumătorul spre o nouă spiritualizare, dreptul îndreptător al adevărului și demnul urmaș în vechiul scaun al marelui Andrei.

3. P. S. Sa *Episcop Nicolae al Clujului*, care a dat nouă strălucire ctitoriei Voevodului Ștefan cel mare, care a făcut și a creiat tot ce vedeți așezământ ortodox în capitala Ardealului, ziditorul de biserică și ziditorul de suflete.

4. P. S. Sa *Episcopul martir al legii românești Roman al Orăzii*, creator de noi așezăminte legi și datini creștinești în din nou înființata eparhie a Orăzii.

5. P. S. Sa *Episcopul Grigore al Aradului*, goarna de luptă a ortodoxismului în contra sectarilor.

6. P. S. Sa *Episcopul Iosif al Caransebeșului*.

7. P. S. Sa *Ioan Episcop al Armatei*.

8. P. Sf. Lor *Arhieriei Vasile de Rășinari*, și *Andrei Crișanul*.

Președintele în aclamațiile entuziaste ale adunării îi proclamă membrii de onoare.

Conferința dlui prof. univ. I. Lupaș.

Opera culturală și educativă a bisericii ortodoxe în viața poporului român.*)

Conform programului dl prof. univ. I. Lupaș ține conferința pe care o resumăm în următoarele:

Principiul spiritual, care a călăuzit desfășurarea unitară a vieții sufletești și a procesului cultural, în trecutul Românilor de pretutindeni, l-a oferit biserica ortodoxă; din învățăturile și tradițiile ei

*) Conferința a apărut în întregime în Biblioteca FOR.

au isvorit, ca dintr'o nescată fântână milnară, toate năzuințele lor de a se ridica dela pământ spre cer. De aceea tot ce s'a putut realiza în domeniul vieții spirituale românești, prin creațiuni de ordin artistic, literar și cultural, poartă pecetea ortodoxiei, în care a fost plămădit însuș sufletul etnic al acestui popor.

Pentru dovedirea acestei afirmațiuni conferențiarul aduce o respectabilă serie de fapte și argumente istorice atât din trecutul artistic, cât și din cel literar, școlar, ziaristic, cultural-educativ, din cuprinsul cărora rezultă că biserica aceasta a organizat, în împrejurări grele, cea mai vastă operă de educație și cultură pentru îndrumarea sufletească a mulțimilor, izbutind să creeze vigourosul suflet unitar al poporului român și să înfrățească pe cei de sus cu cei de jos în aceeaș hotărîre de luptă și de sacrificiu neprecupețit pentru salvarea comorilor și legăturilor de unitate sufletească nesdruncinată de-alungul veacurilor.

Deosebit de instructive sunt informațiunile istorice privitoare la dezvoltarea arhitecturii și picturii bisericesti cu note de originalitate românească în vechile biserițe de lemn, precum și în cele clădite mai târziu din piatră sub influența stilului moldovenesc sau a celui brâncovenesc din Țara Românească. Tot asemenea datele privitoare la vechimea multiseclară a unor școale românești din Transilvania, ca cele din Brașov, Geoagiu, Caransebeș, Hațeg, Lugoj, Săliște și Făgăraș, a căror dezvoltare istorică poate fi urmărită chiar din secolul al XVI-lea. Conferențiarul a stăruit și asupra celei mai vechi legi de organizare a școlii făgărășene dela 1657, din textul căreia se vede clar că în satele din Țara Oltului existau mai multe școale românești, după cum existau și mai târziu în secolul XVIII, când s'au luat în repetate rânduri decisiuni, ca să fie pedepsiți cu amendă în bani uniții, cari își vor mai trimite copiii să învețe în „școalele șismaticilor“ (—ortodocșilor). Opera desfășurată de biserica ortodoxă în domeniul organizării școlare în cursul secolului XIX este cu totul impunătoare. La fel și contribuția adusă de conducătorii și slujitorii bisericii ortodoxe din Transilvania la progresul istoriografiei și al ziaristicii românești, în care domeniu a reușit conferențiarul să dea numeroase informațiuni cu caracter de nouitate surprinzătoare, cum au fost cele privitoare la cronică protopopului Vasile din Brașov, scrisă românește pe la începutul secolului XVII și la mulți alți preoți ortodocși, cari s'au distins în sec. XIX ca apreciați istorici și publiciști. Între ei a amintit talente scriitoricești, cari au avut parte de aprecieri favorabile chiar de către Mihail Eminescu care precizase într'un articol al său că „*Telegraful Român*“ din Sibiu, la a cărui redactare au participat Zaharie Boiu și Nicolae Cristea, era cea mai bună foaie românească din Nordul Carpaților.

Toate dovezile și informațiunile istorice, resumate pe scurt în cadrele unei conferințe de $\frac{3}{4}$ de oră au îndreptățit concluzia că *biserica ortodoxă română a creat și ocrotit, prin puterea ei divină, unitatea sufletească indestructibilă a poporului frag-*

mentat în trecut sub atâtea stăpâniri streine. De unitatea aceasta s'au isbit și s'au frânt toate năzuințele potrivnice existenței neamului românesc. De aceea avea dreptate Mihail Eminescu să vorbească despre biserica ortodoxă ca despre înșași *mama neamului românesc.*

De încheiere arată conferențiarul că în timpul din urmă chiar din partea minoritarilor se ivesc semne de apreciere mai justă a rolului, pe care l-a avut ortodoxia în păstrarea tradițiilor genuine ale creștinismului. Astfel episcopul reformaților din Cluj, talentatul scriitor Alexandru Makkai afirmă într'o publicație recentă că untul de lemn al evangheliei lui Christos a fost păstrat în candelile modeste ale bisericii ortodoxe.

Să nu lăsăm, să se stingă vre-o dată aceste candelile sfinte — încheie conferențiarul — ci să priveghem ca ele să lumineze de-apururi viața sufletească a poporului român!

Conferențiarul a fost des întrerupt cu aprobătoare aplauze.

La sfârșit după potolirea aplauzelor dl Dr. Petru Meteuș, mulțumind conferențiarului pentru munca îndelungată și rodnică depusă în serviciul Bisericii și al Neamului, îi oferă din partea numeroșilor admiratori și prieteni, în semn de omagiu un toc de aur. E îndelung aclamat.

Dl prof. Gh. Bogdan-Duică propune și adunarea aprobă ca discursul luminos al I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*, să fie tipărit în Biblioteca „*Frăției Ortodoxe Române*“.

Din partea com. de însriere de membrii dl Dr. Oct. Sglimbea, raportează că până acum s'au înscris I. P. Sf. Sa Patriarhul cu Lei 20.000, 48 membri fondatori cu câte 5000 Lei, 242 membri pe viață cu câte 1000 Lei, 400 membri activi și 480 membri ajutători, în total 1170 membri.

Președintele mulțumește celor ce s'au grăbit să se înscrie ca membri în număr atât de impunător.

Dl A. Crișan, citește următoarea *Solie* trimisă din Adunarea de constituire a Societății mirenilor *Frăția Ortodoxă Română*, ținută la Cluj în 5 Martie 1933, către toți credincioșii Mitropoliei ortodoxe din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș:

Biserica ortodoxă este mama iubitoare a Neamului românesc. Ea l-a povățuit prin toate încercările și primejdiile înviforativului trecut istoric pe drumul marilor înfăptuiri și al strălucitelor izbânzi naționale. Ea l-a mângăiat în clipele de restriște, înoindu-i

nădejdea în biruința dreptății și s'a bucurat împreună cu el în clipele senine ale acestei biruinți.

Devotata purtare de grije a sfintei noastre Biserici ne-a pregătit și unitatea politică, la temelia căreia stau atâtea suferințe și atâtea jertfe curate.

Când aceasta instituție sfântă și-a verificat rostul ziditor și izbăvitor în trecutul vijelios al neamului nostru, nu e decât prea firesc ca și în zilele de cumplite încercări ale prezentului toate nădejtile înțelepte să fie îndreptate spre scutul divin al aceluiaș așezământ.

Viața noastră particulară și obștească este bântuită de cele mai crude lipsuri și necazuri. Pricina acestora trebuie căutată în păcatele cari ne întunecă idealurile, de aceea tămăduirea suferințelor nu poate veni decât prin puterile credinței și moralei propovăduite de Biserica noastră ortodoxă. Mântuitorul nostru Iisus Hristos este și astăzi marele doftor al sufletelor chinuite de povara păcatelor. Evanghelia Lui tămăduitoare și călăuzitoare către împărăția lui Dumnezeu, trebuie sădită zi de zi în sufletele noastre, în familiile noastre, în viața noastră obștească, pentru că numai astfel neamul nostru se va putea înzdrăveni din nou ca să fie gata a înfrunța eroic toate primejdiile din oricare parte s'ar ivi ele, amenințând așezământul nostru religios și de neam.

Fiindcă Iisus cârmuește și îndreptează cu putere dumnezeiască, nu cu slăbiciune omenească.

Dascălul care se va inspira din iubirea lui Iisus față de cei mici, va zidi sufletul tinerimii cu mai multă dragoste și pricepere; judecătorul, care se va inspira din dragostea lui Hristos va fi mai drept în judecarea pricinilor omenești; doftorul, care se va inspira din mila lui Hristos, va fi mai devotat în slujba alinării suferințelor; chivernisitorul averii publice cu frica lui Dumnezeu va fi mai cruțător — cu un cuvânt toate mădularele obștii românești, pătrunse de duhul Evangheliei lui Hristos, își vor împlini slujba cu mai multă însuflețire și cu mai mult devotament, spre binele neamului întreg.

Biserica este chemată să așeze Evanghelia Mântuitorului în centrul vieții no-

stre și cu ajutorul ei să reînsuflețească toate virtuțile neamului. Pentru înfăptuirea acestei opere mărețe însă, puterile și silințele clerului sunt neîndestulătoare. Rezidirea sufletească a neamului reclamă conștiința și devotata împreună lucrare a fiecărui credincios luminat al sfintei noastre Biserici. Mai ales prin viața lor trăită în duhul evangheliei lui Hristos și cu duhul eroicelor tradiții românești, intelectualii mireni sunt hotărâți a da nației pilda unei ortodoxii pe cât de active pe atât de cuceritoare, re-șezând prin ea, în sufletul acestei nații, frica de Dumnezeu și iubirea de oameni, cele două virtuți de căpetenie, în stare să regenereze întreaga noastră viață obștească.

Cine slujește Bisericii dreptmăritoare, slujește neamului pe care Ea l-a ocrotit și l-a povățuit pe drumul marilor lui biruințe.

Cine este dușmanul acestui așezământ sfânt, este dușmanul neamului și al statului român întregit.

Cu aceste gânduri am întemeiat la Cluj în Dumineca ortodoxiei (5 Martie) 1933, Asociația creștină „**Frăția Ortodoxă Română**” a credincioșilor mireni din cuprinsul Mitropoliei Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramureșului, — și cu binecuvântarea înalților noștri Ierarhi, pornim lupta cea sfântă a credinței mântuitoare, nădăjduind că bunul Dumnezeu va binecuvânta cu ro-duri îmbelșugate silințele noastre.

Toți cei ce vor sprijini, cu cuvântul și cu fapta lor înțeleghătoare, scopurile creștinești ale „**FRĂȚIEI ORTODOXE ROMÂNE**”, vor face slujbă plăcută lui Dumnezeu și folositoare Neamului!

*

Înceindu-se ordinea de zi, președintele aduce multumiri tuturor participanților de aproape și de departe, reprezentanților diferitelor societăți, personalităților cu vază în Biserica noastră, precum și presei, care a susținut propaganda pentru deplina reușită a constituirii Asociației „**Frăția Ortodoxă Română**” și cu aceasta declară adunarea generală de constituire de închisă la ora 6²⁰.

Seara la ora 9, Corul mixt al Catedralei a dat un foarte reușit concert în sala Prefecturii, sub conducerea măiastră a dlui prof. A. Bena, încununând cu nui și alese emoții artistice bucuria mare ce s'a revăr-

sat în sufletele participanților la aceasta adunare de manifestare a dragostei lor față de biserică, credința ortodoxă și neam.

Un cuvânt de sinceră mulțumire datorăm și presei noastre, care a îmbrățișat cu tot interesul cauza Frăției Ortodoxe. În deosebi suntem recunoscători dlui *Nichifor Crainic*, care prin ziarul său viguros „Calendarul“ a făcut o caldă propagandă în folosul mișcării de spiritualizare pornită din capitala Ardealului.

Dea bunul Dumnezeu ca ziua de 5 Martie 1933, să însemne piatra din capul noului unghi de orientare spre o viață creștină, ortodoxă și românească.

Biroul Adunării.

CRONICA

Predici în bisericile din Cluj. În biserică Sfântul Nicolae, în ziua de Buna-vestire, va predica Pr. Ioan Cociuban, paroh, iar Duminecă, în 26 Martie, va predica Pr. Atanasie Popa, insp. școlar; — în biserică Pogorirea Duhului Sfânt, în ziua de Buna-vestire, va predica Pr. Ioan Cioara, iar Duminecă, în 26 Martie, va predica Pr. Valeriu Matei.

Catedrala din Cluj se va termina în mod provizoriu până în toamna anului acestuia, conform hotăririlor luate în ședința plenară a Consiliului Eparhial ținută în ziua de 10 Martie c., sub președinția P. Sf. Sale Episcopului nostru Năcolae Ivan. Amănunte vom publica în numărul viitor.

Dela „Frăția Ortodoxă Română“. În ciclul conferințelor „Biserica Ortodoxă Română“, organizate de F. O. R., Duminecă 19 Martie c., la ora 11 a. m., în sala V. Pârvan dela Universitate, va vorbi dl prof. univ. *Dr. Valer Moldovan*, despre: „*Principiile fundamentale ale organizației bisericești de azi.*“

Redacționale. Foaia noastră apare în număr dublu pentru a putea reda cât mai pe larg, cu toate cuvântările rostite, măreața adunare de constituire a Asoc. „Frăția Ortodoxă Română“.

Salariile preoților pe luna Februarie c. au fost ridicate și în bună parte trimise oficiilor protopopești pentru a fi distribuite.

Donație. Fruntașul nostru ortodox Gliga Pantilie din Ibănești-pădure, a făcut o fundațiune de 10.000 Lei pe seama bisericii din Reghin. Îi exprimăm și noi mulțumiri și laudă pentru acest exemplu frumos de iubire faptică a bisericii noastre strămoșești.

La cercul de studii religioase al Societății Studenților în teologie „Credința ortodoxă“ în ziua de Sâmbătă 18 Martie c., la ora 4 p. m., va conferența dl prof. *Dr. I. Pașca*, vorbind despre „Proprietate individuală și dușmănie“. Conferința se va ținea în sala Nr. 2 a Academiei teologice din Str. Avram Iancu Nr. 6.

Conferința de primăvară a tractului Unguraș se va ținea în parohia *Jac* în zilele de 24 și 25 Martie c.

PARTEA OFICIALA

CONSILIUL EPARHIAL ORT.-ROM. DIN CLUJ

Nr. 1421/1933.

A V I Z

Se aduce la cunoștința preoțimei noastre că Ministerul Instrucției a dispus tuturor organelor școlare ca în săptămâna a cincina din post elevii dela toate școalele să fie mărturisii și cuminecați. Îndrumăm pe preoții noștri ca să ia contact cu conducătorii diferitelor școale stabilind precis ziua și timpul în care fiecare preot va avea să spovedească și cuminece elevii dela școală. Întrelăsarea acestei îndatoriri e pasibilă de cele mai severe sancțiuni disciplinare. Cluj, la 8 Martie 1933.

Consiliul eparhial.

Nr. 1695/1933.

LICITAȚIE

Pentru exarendarea sesiunii bisericești și parohiale de pe *Valea-Chintăului*, hotarul Clujului, circa 45 iugăre, se publică licitație cu termen de 10 zile dela apariția în ziarul „Renașterea“.

Reflectanții vor înainta ofertele închise Consiliului Eparhial. Informațiuni se pot lua în Cancelaria Episcopiei. Episcopia își rezervă dreptul de a da sesiunea în arândă aceluia pe care îl va crede mai bun garant.

Se notează că numai locul arat se dă pentru bani, fânașul se dă în parte.

Cluj, la 11 Martie 1933.

Consiliul eparhial.

„VATRA“ institut de credit și economii, societate pe acții în Cluj.

— Filială în Mociu. —

CONVOACARE

(6) 1—1

Domnii acționari ai Institutului de credit și economii „VATRA“, societate pe acții în Cluj, se invită în sensul statutelor la **a XXVI-a adunare generală ordinară**, care se va ține în Cluj, la **3 Aprilie 1933, la orele 10 a. m.**, în localul institutului (Strada Regina Maria Nr. 47). În caz, că la această adunare nu s'ar prezenta numărul acționarilor cerut de statute, prin aceasta se convoacă adunarea generală, în sensul §. 23 din statute, pe ziua de **10 Aprilie 1933, orele 10 a. m.**

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Raportul Direcțiunii și al Comitetului de supraveghiere, despre rezultatul gestiunii anului 1932.
3. Deciziune asupra bilanțului anual, în baza acestor rapoarte, și darea absoluturului Direcțiunii și Comitetului de supraveghiere.
4. Deciziune asupra împărțirii profitului curat și statorirea dividendei.
5. Satorirea marcelor de prezență pentru membrii Direcțiunii și ai Comitetului de supraveghiere, precum și a cheltuielilor de călătorie.
6. Eventuale propuneri.
7. Închiderea adunării generale.

Domnii acționari, cari voesc să participe la adunarea generală, sunt rugați a-și depune acțiunile înainte de deschiderea adunării generale la casa institutului, conform §-lui 19 din statute, cum și documentele de plenipotență.

Acțiunile se mai pot depune la toate institutele membre la „Solidaritatea“, dar cel mult până la **28 Martie 1933.**

Din ședința plenară a Direcțiunii „VATRA“, ținută la 8 Martie 1933.

Direcțiunea.

ACTIVA	Bilanț General pe anul 1932.		PASIVA		
Cassa	244.702·50		Capital	5,000.000·—	
Escont . . . . . 19,580.822·—			Fond de rezervă	678.141·26	
Credite cambiale cu acoperire ipotecară . . . . . 3,966.402·—	23,547.224·—		Fond special de rezervă pt. creanțe dubioase	707.963·—	
Efecte . . . . . 448.063·—			Fond de penziuni	386.005·53	
Efectele fondului cultural Nicolae Ivan . . . . . 77.200·—	525.263·—		Fond cult. Nicolae Ivan	140.337·13	1,912.446·92
Conturi curente, Debitori	5,107.867·32		Depuneri	14,381.431·—	
Realități	1,109.074·—		Cont. curente, Creditori	4,642.735·—	19,024.166·—
Mobiliar	1.000·—		Reescont	4,337.290·—	
	Lei 30,535.130·82		Dividende neridicate	66.068·—	
			Interese tranzitoare	171.534·—	
			Profit curat	23 625·90	
				Lei 30,535.130·82	

SPESE	Profit și Pierdere pe anul 1932.		VENITE	
Interese de depuneri	13.061·—		Interese, provizie și venite la imobile	974.486·90
Interese de reescont	333.967·—	347.028·—		
Salare	343.520·—			
Marce de prezență	18.750·—	362.270·—		
Spese	149.140·—			
Dare	56.271·—	205.411·—		
Diferență de curs la efecte	36.152·—			
Profit curat	23.625·90			
	Lei 974.486·90			Lei 974.486·90

Cluj, la 31 Decembrie 1932.

Dr. Laurian German m. p.,
președinte.

DIRECȚIUNEA:

Pentru contabilitate:

Ioan Dejenar m. p.,
dir. exec., expert contabil.

Dr. Alexandru Dragomir m. p. **Dr. Victor Stanciu** m. p. **A. Mandea** m. p. **Dumitru Antal** m. p.
Ionel Comșa m. p. **Dr. Sebastian Stanca** m. p. **Dr. Ioan Runcanu** m. p. **Dr. Vasile Sava** m. p.

Subsemnatul Comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță numerică cu registrele institutului. — Cluj, la 9 Martie 1933.

Ioan Oțoiu m. p., președ. **Laur. Curea** m. p. **Nicolae Vasiiu** m. p. **Simion Vlad** m. p. **Ioan Stănescu** m. p.
expert contabil.

Tipografia Eparhiei Ort. Rom. Cluj.